

2009 m. gruodžio 11 d., penktadienis

Nr. 45 (874) | Kaina 2,50 Lt

Dailė | Muzika | Teatras | Kinas | Fotografija

3

Lietuvių ir suomių muzikos jungtis

4

Kalėdinis „Kinas“

5

Rudeninio teatro įspūdžiai

Arūnas Baltėnas. Antanas Pleskys pina krepšį iš pušų šaknų. Margionys. 2007 m.

6

Arūno Baltėno fotografija

8

Nauji filmai: „Asmeniniai Pipos Li gyvenimai“

9

Krėsle prie televizoriaus

M. DRĖMAITĖS NUOTR.

Žvelgiant iš šalies

Po Baltijos šalių meno istorijos konferencijos Taline

Agnė Narušytė

Taline buvau taip seniai, kad teko jį vėl iš naujo susikonstruoti. (Re)konstravimo procesas prasidėjo dar Vilniuje, kai Šiuolaikinio meno centre apžiūrinėdama Baltijos meno trienalės parodą „Miesto istorijos“ susiduriau su auksiniu Alioša. Jis kybojo gulsčias, kojomis atsuktas įėjimo link, švytēdamas tamsoje. Aplink eksponuojama filmuota medžiaga paaiškino jo pasiodymą: gėles prie paminklo nežinomam kareivui dedantys Talino rusai ir pompastiškos tarybinių laikų ceremonijos, tuščia vieta, likusi 2007 m. paminklą perkėlus į kapines, ir po to kilusios riaušės; menininkės Kristinos Norman akcija – toje pačioje vietoje pastatyta „auksinė“ paminklo kopija. Taigi prieš mane – jau ne paminklas, o meninė intervencija į vičiąjų erdvę ir tautinių aistrių įkaitintą politinį diskursą.

Rašau šias frazes ir pati jomis netikiu – „intervencija“, „vičioji erdvė“ ir „politinis diskursas“ dabar

taip dažnai linksniuojuojami kalbose apie meną, kad šie žodžiai jau beveik visai nusidėvėjo, prarado įtėigos galią, tapo saugikliais, kuriuos i Jungus galima pateisinti viską. Aliošos atveju, po šiai žodžiais slypi nesuderinamos pozicijos ir nesutaikomi jausmai, todėl menininkės sumanymas įsiterpti į patį gyveninį (užuot likus baltajame kubė) ne tik gali sukelti tikras aistros, bet ir sužeisti, sugriauti, sunaikinti. Žiūrėdama filmuotą medžiagą ir be pavojos kaitaliodama pozicijas supratau tris dalykus: pirma, nors visada automatiškai palaikiai rusų pilietybę ribojančius Estijos įstatymus, šis kūrinių privertė įsitiklausti į kitos pusės situaciją bei požiūrį; antra, šitaip mane paveikti kūrinių galėjo tik dėl bendros patirties, nuo kurios ir estai, ir lietuvių dvidešimt metų mėgino pabėgti. Ir trečia – metas grįžti į Taliną.

Konferencija

Ten vykau ne tik aš, bet ir visas Lietuvos menotyrininkų desantas:

Jolita Mulevičiūtė, Giedrė Jankevičiūtė, Marija Drėmaitytė, Linara Dovidaitytė, Laima Laučkaitė, Vytautas Michelkevičius ir Tomas Padubinskas. Mat Estijos dailės akademija suorganizavo Baltijos šalių konferenciją aptarti Baltijos šalių meno istorijos rašymo problemas. Daugumą latvių pakirto gripas, tad iš esmės vyko lietuvių ir estų dialogas. Ne tik dialogas, bet ir slaptos komandinės varžybos – kieno istorija ir jos rašytojai, muziejai ir visas menas geresni. Mūsų manymu, varžybas laimėjom. Estai, nors ir šiek tiek pavydžiai kartoje „kick jūsų daug!“, iš visko sprendžiant, irgi paisijuto laimę.

Nors kalbėtojai (ypač estų) stengesi paneigti Baltijos šalių, kaip vieno regiono, egzistavimą, viskas toje konferencijoje sakyte sakė, kad iš regiono nepabėgsi. Visą pasaulį apimančiose tarptautinėse konferencijose tikras dialogas vyksta retai – dalyviai apsiriboją kulkiais sa-

NUKELTA | 7 PSL.

Spontaniškai intymus džiazas

Projektas „Artscape“ tėsių: belgų džiazas Vilniuje

Goda Rupeikaitė

Lapkričio 25 d. „Piano.lt“ salėje vėl skambėjo džiazas. Europos kultūros sostinės projektas „Artscape“ tėsių: lapkričio mėnesį lietuvių galėjo susipažinti su Belgijos šiuolaikiniu menu. Muzikinę projekto dalį pristatė bene labiausiai šiuo metu pripažintas džiazo kolektyvas iš Briuselio „Jef Neve Trio“, auksčiai vertinamas ir muzikos kritikų, ir klausytojų.

Koncertui tik prasidėjus, nedidelė salė atrodė per mažą muzikantų skleidžiamai energijai ir spontaniškai gimusų garsų grynumui, bet ilgainiui ir muzikantai, ir klausytojai prisitaikė prie nedidelei erdvei būdingo intymumo.

Trio iškūrėjas pianistas ir kompozitorius Jefas Neve nustebino klausytojus išgaunamo garso įtaiga ir naturalumu. Jo įdomios, išradinės kompozicijos subtiliai laviravaro tarp džiazo ir klasikos, o itin savita ir įdomi skambinimo maniera nors ir tiesė sasajų tiltus į Keitho Jarretto muzikavimo stiliumi, skambėjo itin asmeniškai ir išraiškingai.

Trisdešimt dvejų metų pianistas jau gana placių žinomas pasaulyje. Jo biografijoje mirga koncertai įvairose šalyse, ne vienas apdovanojimas, trys kartu su trio išleisti albumai, keletas garso takelių Belgijos režisierių filmams, taip pat neseniai paskelbtas Pirmasis koncertas fortepijonui. Taigi, be džiazo, J. Neve

mielai pats kuria ir skambina klasinius kūrinius, 2006–2007 m. buvo parengės J.S. Bacho „Goldbergo variacijas“, jas atliko koncertuose įvairiose tarptautinėse scenose.

Koncerte Vilniuje puikūs charakteringi J. Neve solo organiškai ištarpdavo bendrose grupės kompo-

kiniai monologai įtaigiai žaidė su klausytojais subtiliai pereidami nuo vienų emocijų prie kitų ar slėpdamiesi po lengvabūdžiakais ir žaismingais pavadinimais, kaip antai „Rožinė kava“ („Pink coffee“) ar „Atsisveikinimas baltu bjauriu pianiunu“ („Saying goodbye on an ugly

pozicijoms įdomių švelnių niuansų ir žaismės, jautriai išryškinant energingus ir plačius fortepijono garsiūs potėpius. „Jef Neve Trio“ skambėjo harmoningai, konstruktiviai ir kartu labai gyvai, nuolat savitai bendradarbiavo kurdami atvirą erdvę vienas kito saviraiškai.

daugiau spalvų ir nelaukto asmeniškumo, o nuoširdus muzikanto džiaugsmas koncertu „Piano. lt“ salėje buvo kone užkrečiamas. Pasakotos kūrinių atsiradimo istorijos intrigavo ir atspindėjo muzikantų vaizdžiai pertekiamoje nuotaikoje. Šilta ir intymi kompozicija žaismingu pavadinimu „Atsisveikinimas baltu bjauriu pianinu“ parašyta jo buvusiam kolegai ir draugui, nusprendus pasukti skirtingais muzikiniai keliais, kompozicija „Kasablanka“ gimė Maroke pavėlavus į lėktuvą ir 17 valandų laukiant kito reiso Kasablankos oro uoste. Neįpareigojanti, įdomiai besikeičiančios ritmikos kompozicija „Rožinė kava“ buvo parašyta „vieną keistą rytą“, apėmus jausmui, jog pasaulis nerūpestingai juokiasi už lango. Koncerta pradėjęs kūriny „Erdvė tarp mūsų“ („Space between us“) išties nebeiltipio salėje savo be galio išsiplėtusia erdve ir keista nostalgija, persikelusia ir į antrąjį kūrinių, pavadinę „Antroji meilė“ („Second love“). Ši ilga, sudėtingos formos ir besikeičiančių ritmų kompozicija puikiai atspindėjo muzikinę J. Neve asmenybę ir padėjo atskleisti placių jo spalvinės raiškos skalei. Vakarą užbaigė gilius ir jausmingas kūrinių, pavadintas kaip ir paskutinis trio albums „Siela paveiksle“ („Soul in the picture“), dar kartą įrodės brandu ir harmoningą šio kolektyvo tarpusavio ryšį.

„Jef Neve Trio“

J.L. KNAEPEN NUOTR.

zicijose ir buvo puikiai suderinti ritmine energija viso vakaro kontekste. Tieki J. Neve, tiek jo kolegų Teuno Verbruggeno (mušamieji) ir Pieto Verbisto (kontrabosas) muzi-

white piano“). Ypač sveikintinas perkusininko T. Verbruggeno pasirinkimas pasitelkti ne tik būgnų lazdeles, bet ir daugybę kitų perkusinių elementų, suteikusį kom-

Trio lyderis J. Neve šiltai ir entuziastingai bendravo su klausytoja, pristatydamas kone kiekvieno kūrinių gimimo istoriją. Tai vakarui ir skambėjusiai muzikai suteikė dar

Kronika

Pristatyta pirmosios lietuviškos operos kompaktinė plokštėlė

Vilniaus paveikslų galerijoje, tuošniuose Chodkevičių rūmuose, pristatyta pirmosios lietuviškos operos – Miko Petrauskos „Birutės“ kompaktinė plokštėlė.

Prieš trejus metus Lietuvos na-

dainavo Marija Piaseckaitė-Šlapelienė. Šiame spektaklyje sėkmingesnai pasirodė būsimi žymūs solistai Kipras Petrauskas, Stasys Audėjus. Vėliau, 1909 m. rugpjūčio 15 d., „Birutė“ vėl buvo suvaidinta Vilniuje, čia spektaklį žiūrėjo grafas Tiškevičiai, kunigaikščiai Radvilos ir Oginskiai, Birutę dainavo Liuda Balčiauskaitė. Šiame spektaklyje pirmą kartą į operos veiksmo eiga buvo darniai išterpti šokių.

2006 m. spektaklyje (ir kompaktinėje plokštėlėje) Birutę labai sėkmingesnai dainavo žinoma vokalistė Asta Krikščiūnaitė, kurios minkštuoju gražaus tembro sopranas labai tiko šiam vaidmeniui, grojo Kauno miesto simfoninis orkestras, diriguojamas Modesto Pitrenė, vaidino ir dainavo žinomi dramos bei operos artistai, dainavo Kauno valstybinis choras, režisavavo Birutę Mar. Pristatant kompaktinę plokštėlę (renginį vedė muzikologė Vytautė Markeliūnienė) kalbėjo orkestruotės autorius kompozitorius Teisutis Makačinas, dirigentai M. Pitrenės, Petras Bingelis, tekstu autorė Jūratė Burokaitė, solistė A. Krikščiūnaitė. Buvo atlikti keli fragmentai iš operos: Birutės aria, Senojo vaidilos giesmė ir kt.

Sveikintina VšĮ „Cantus firmus“ iniciatyva ir pastangos išleisti ši Lietuvos muzikai svarbų dokumentą (kaip pasakė dirigentas M. Pitrenės) – kultūringai parengtą ir gražiai pristatytą kompaktinę

plokštėlę. Norisi padėkoti visiems rėmėjams, išvertinusiem muzikų pastangas atiduoti deramą pagarbą praeities lietuvių muzikai.

VIDUTIS BAKAS

Anonsai

Projekto „Išsipildymo akcijos įkvėpti“ baigiamasis koncertas

Gruodžio 12 d. 17 val. Vilniaus Naujosios Vilnios muzikos mokykla ir Almos Adamkiėnės labdaros ir paramos fondas malonai kviečia visus, neabejingus vaikų globos namų auklėtiniių likimui, į Vilniaus Šv. Kotrynos bažnyčią, kur vyks jau penkojo projekto „Išsipildymo akcijos įkvėpti...“ baigiamasis koncertas „Laiminga diena“.

Šio projekto – koncertų ciklo vai- kų globos namuose – idėja gimė 2005-aisiais. Vilniaus Naujosios Vilnios muzikos mokyklos direktorius Ričardas Sviackevičius ir fortepijono mokytoja Irena Žilinskienė,

įkvėpti TV3 televizijos paskelbtos „Išsipildymo akcijos“, iškélé tikslus atkrepti dėmesį į vaikų globos na- muose gyvenančių vaikų problemas ir jiems padėti ne materialinėmis vertybėmis, o inėsti į jų kasdienybę džiaugsmo, šilumos, tikėjimo, vilties spindulėlių, pasitelkiant muzikos galią.

Koncertai vyko Vilniaus, Kauno, Utenos, Pakruojo, Švenčionėlių, Garliavos, Alytaus vaikų namų auklėtiniam. Kasmet prie gražios Vilniaus Naujosios Vilnios muzikos mokyklos iniciatyvos prisijungia ir kitos mokyklos. Nuolatiniai koncer- tų partneriai ir dalyviai yra „Liepaičių“ ir „Ažuoliuko“ chorai.

Šiais metais jaunieji muzikos mo- kyklų atlikėjai aplankė net 10 vaikų globos namų – nuoširdžiai muzikavo ir bendravo su vaikučiais. Bai- giamajame projekto „Išsipildymo akcijos įkvėpti...“ konerte „Lai- minga diena“ dalyvaus B. Dvariono ne desimtmėtis muzikos mokyklos solistė, Eglė Jurgaitytė, Lietuvos te- levizijos projekto „Lietuvos balsai“ nugalėtojas Vilniaus chorinio daina- vimo mokyklos „Liepaitės“ mergi- nų choras (vad. Jolita Vaitkevičienė), Artūro Noviko džiazo mokyklos jauniimo grupė „Jazz Island Junior“ (vad. Artūras Novikas), vaikų ypač mylima dainininkė Rasa Kaušiūtė su savo mokinė Ieva Strupaitė, „Ažuo- liuko“ muzikos mokyklos IV klasės choras (vad. Daiva Leipuvičienė), B. Ju- nošo muzikos mokyklos kamerinis

ansamblis „Kapričino“ (vad. Violeta Balčiūnienė), Vilniaus Naujosios Vilnios muzikos mokyklos auklėtinis Jonas Banaitis (smuikas) ir smuikininkų ansamblis (vad. Elena Lašaitė), trimtininkai Karolis Šablauskas ir Donatas Viaževičius (mo- kyk. Giedrius Labanauskas), Ute- nos muzikos mokyklos mergaičių trio „Mums gerai“ (vad. Lina Jur- kaitienė), Garliavos meno mokyklos moksleiviai Gintarė Vizgaitytė ir Egidijus Morkūnas (mokyk. Gra- žina Regina Leckienė ir Gintaras Vilčiauskas), Rygos Salaspilio mu- zikos mokyklos saksofonininkas Aigaras Raumanis (mokyk. Vilnis Borovskis), Almos Adamkiėnės labdaros ir paramos fondo globotiniai – Kelmės rajono Tytuvėnų gim- nazijos moksleivė Karolina Juškai- tė (mokyk. Nijolė Astašauskienė) bei Garliavos Jonučių pagrindinės mokyklos šokėjai Deividas Simaš- ka ir Goda Šiugždenytė (vad. Indrė Navickienė).

„Projekto „Išsipildymo akcijos įkvėpti...“ tikslas – suteikti galimybę vaikų globos namų auklėtiniam prisiliesti prie pasaulio muzikos lobyno, – sako projekto vadovas Ri- čardas Sviackevičius. – Mes tikime, kad paslaptinges, gražios šventės – Šv. Kalėdų – išvakarėse stebuklingų muzikos garsų jėga suteikia vaikučiams dvasinės šilumos ir džiaugsmo, o jų gyvenimas tampa šviesesnis, laimingesnis ir prasmingesnis.“

IRINA AKRAMAVIČIŪTĖ

cionalinės filharmonijos salėje šios operos šimtmečio proga (beje, premjera įvyko toje pačioje salėje) teatralizuota „Birutės“ variantą su- rengė višejoj išstaiga „Cantus firmus“, o dabar ji pristatė ir išleistą operos kompaktinę plokštėlę.

Kompozitorius M. Petrauskas ir dramaturgo, operos libreto autoriaus Gabrieliaus Landsbergio-Žemkalnio „Birutė“ buvo pirmą kartą parodyta 1906 m. lapkričio 6 d. Vilniaus miesto (dabar filharmonijos) salėje. Dirigavo pats kompozitorius, režisavavo dramaturgas, Birutę

Šiuolaikiška lietuvių ir suomių muzikos jungtis

Mindaugas Bačkus ir Klaipėdos kamerinis orkestras projekte „Viva Musica Via Baltica“

Živilė Ramoškaitė

Nacionalinės programos „Vilnius – Europos kultūros sostinė 2009“ projektas „Viva Musica Via Baltica“ Nacionalinėje filharmonijoje gruodžio 2 d. Vilniaus publikai pateikė ketvirtąjį koncertą. Šiakart ji susitiko su Klaipėdos kameriniu orkestru, atlikusi suomių ir lietuvių šiuolaikių muziką. Programą sudarė Algirdo Martinaityčio, Kaijos Saariaho, Osvaldo Balakausko ir Auliso Sallineno kūrinių. Projekto tikslas pristatyti magistralus „Via Baltica“ jungiamu šalių, šių – Suomijos, muziką ir atlikėjus, šiame konerte buvo realizuotas lietuvių jégomis.

Mat pasikvieti atlikėjų iš Suomijos sutrukė dėl kritės atsiradusios finansinių problemų.

Manau, kad į vakarą susirinkusi negausi, palyginti su kitaip šio pro-

bą ir repertuarą dydi. Prisipažinsiu, anksčiau nesu jo girdėjusi, nors Vilniuje jis yra koncertavęs. Beje, filharmonijoje sutiki keli kolegos tvirtino tą patį. Ką gi, juo labiau intrigavo ši pirmoji pažintis.

Šių metų vasarą ilgametė orkestro vadovė L. Kuraitienė savo pareigas perdavė vilniečiui violončelininkui Mindaugu Bačkui. Koncerte Vilniuje jis pasirodė kaip solistas, dirigavo Mindaugas Piečaitis, bet ateityje, matyt, išvysime M. Bačkų ir diriguojančią.

Vilniečiams gerai pažįstamas talentingas menininkas groja įvairių žanru ir stilių muziką. Tai muzikantas, nevengiantis nei sunkumų, nei rizikos. Jo repertuaras aprépia kono viską nuo baroko iki džiazo, bet itin aktyviai jis propaguoja šiuolaikių muziką. Ne be jo iniciatyvos ir repertuarą pateko nemažai lietuviš-

Klaipėdos kamerinis orkestras

D. VASILIAUSKINĖS NUOTR.

to paties amžiaus kompozitoriu. Pirmoje koncerto dalyje – A. Martinaitis (1950) ir K. Saariaho (1952), antrojoje – O. Balakauskas (1937) ir A. Sallinenas (1935). Kūrėjai, sakytum, vienmečiai, bet muzikoje – beveik nieko bendra. Visi skirtingi, tikri individualistai, su sava muzikos samprata, savu bražu ir ypač – dvasiniu pasauliu.

Muzikos klausymasis kiek priminė vaikščiojamą po šiuolaikinio meno parodą, kurioje greta sukabinti skirtingomis technikomis atliki darbai, ir žvelgdamas į juos turi šias technikas atsekti arba atpažinti. Kai atpažisti, pajunti, sakytum, laikiną palengvėjimą ir nusiraminiam. Ar šis procesas įtraukia, ar paveikia giliu, – kitas klausimas. Regis, tai priklauso ne tik nuo žvelgiančiojo patirties (kurios svarba paprastai linkę pervertinti patys kūrėjai), bet ir nuo jo dvasinių poreikių ir asmenybės gelmės. Apie tai, kas ir kam yra vertybė, bus ginčiamasi, matyt, iki pasaulio pabaigos...

Štai K. Saariaho – plėtai pripažinta suomių nacionalinė vertybė (tiesa, ji gyvena Prancūzijoje). Kompozitorės opusas „Vandens lelijų atspindys“, inspiruotas Arsenijaus Tarkovskio eileraščio (kelias jo eilutes orkestro artistai pašnibžda kūriniu finalinėje, šeštojoje dalyje), nuskambėjo vienodokai (o gal – nuobodokai?), nepaisant „garso spekto analizės“ efektų (kiekviene dalyje – vis kitoki; beje, pagal juos galima buvo sekti ir atpa-

žinti dalį seką) ir dinaminės kaitos, didžiausios įtampos efektą pasiekusios penkojoje kūriniu dalyje. Jei autorė nepasakytu nieko apie kūrinyje skambančias A. Tarkovskio eilutes, tie šnabždesiai ir liktū tarsi dar vienas „spektrinės analizės“ elementas.

Prieš šį kūrinių atlirkas A. Martinaitio opusas „Mirtis ir mergelė“ (tai nauja kvarteto versija styginių orkestrui) „užkabino“ taip stipriai, kaip nė vienas šiame konerte. Gal dėl to, jog autorius labai emocionaliai „pasakoja“ ištis mums, klaušytojams, ne sau, apie išgyventus dalykus, kuriuos nujaučiame ar tiesiog pajuntame, o gal – kad Jame nėra „falsa“ kūriniu, begalės *glissando, sul ponticello* etc. Orkestras, beje, ji pagrojo geriausiai: puikiai ir iprasintai skambėjo „tonali“ ir chaos bei siaubą eksponuojanti muzika, išryškinta vidinė kūriniu sandara, padalų seką, raiškūs ir emociskai talpūs alto solo epizodai (juos griežė buvusi orkestro vadovė L. Kuraitienė). Koncerto gale pamaniu, kad kūrinių eilės tvarką būtų buvę geriau sudėstyti atvirkščiai, negu tai buvo padaryta.

O. Balakauskas patiekė premjerą: nacionalinės programos „Vilnius – Europos kultūros sostinė 2009“ užsakymu sukurtą koncertą elektrinei violončelei ir styginiams „Polimelika“. Tai balakauskiškas geraja ir blogaja prasme kūriny: sudėtingas ritminis pulsas, energija, netgi agresyvumas Jame derinami

su švelnia jo megstamų dermių metėsi, žaibiška dinamikos kaita (po *fortissimo* – *subito piano* ir atvirkščiai), staiga prasidedančia beveik džiazine improvizacija. Taip ir judama (ratu?) link netikėtai padedamo pabaigos taško. Solavęs M. Bačkus visapsiškai išitraukė į šį vyksmą, o M. Piečaitis dėmesingai šiam *perpetuum mobile* vadovo; dirigento vaidmuo šioje trūkčiojančio ritmo muzikoje neabejotinai labai sunkus.

A. Sallinenas – vienas iškiliausiu vyresnės kartos kompozitoriu, rasantis daug stambios formos kūrinį. Suomių operos teatras yra pastatęs ne vieną jo operą. Man teko matyti „Kalevalos“ siužetu jo sukurtą operą „Kullervo“ (apie tai esu savaitraštyje rašiusi prieš kelionika metu), kuri paliko iki šiol neįblukišius išpūdžius. „Kamerinė muzika III: Don Žuano Kichoto naktinis šokis“ violončelių ir styginių orkestrui (1986) – keistokas ir visai netipiškas opusas. Žinoma, idomu buvo sekti orkestro ir solo epizodų kaitą, atpažinti ironiškas šokų charakteristikas ir paprasčiausiai klaušytis išraiškingo M. Bačkaus violončelės skambesio.

Rytoj, gruodžio 12 d., ivyks jau paskutinis projekto „Viva Musica Via Baltica“ koncertas, kuriame grieš svečiai iš Latvijos, taip pat dalyvaus mūsų atlikėjai ir muzika. Tai gali būti baigsmės lyg ir ties pačiu magistralus „Via Baltica“ viduriu.

Mindaugas Bačkus

D. MATVEJEVO NUOTR.

jeckto koncertais, bet suinteresuota publika, kurios daugumą sudarė šiuolaikinė muzika besidomintys profesionalai, dėl to nuviltai neliko. Visa koncertą groti sudėtingus vienais požiūriais opusus – nelengvas uždavinys, bet kai kurie iš atlirkai sažiningai ir dar su akivaizdžiu entuziazmu.

Klaipėdos kamerinis orkestras, 1992 m. įkurtas altininkės Liudos Kuraitienės iniciatyva, yra surengęs, kaip teigiamai programėlėje, daugiau kaip keturis šimtus koncertų. Tai išties išpūdingas skaičius, bylojantis apie intensyvų kolektyvo dar-

ky opusų, kurių autorai – tiek vyresni, tiek jauni kompozitoriai. M. Bačkus groja įvairiuose kameriniuose ansambliuose, yra nuolatinis „Chordos“ kvarteto ir ansamblio „Nepaklusnieji“ narys. Manau, Klaipėdos kamerinis orkestras tikrai turi ką perimti iš daug žinių ir muzikinės patirties sukaupusio naujojo meno vadovo.

Orkestro atlirkai kūrinių atspinėjė be galio išsisakidžiusių šiuolaikinės muzikos kūrybos įvairovę. Ar tai atsitiktinumas, ar sąmoningas parinkimas, bet lietuvių ir suomių kūrinių buvo atstovaujami beveik

turių dešimtmecčių aktyviai pulsuojančios koncertinės kvarteto veiklos koncentratas. Devynių koncertų serijoje „Kvartetas ir fortepijonas“ ansamblis užsimojo pagrįsti su vienuolika skirtingu kartu ir įvairių tautybių pianistų, į koncertų repertuarą buvo įtraukta apie dviečim rečiau atliekamų kvintetų.

Gruodžio 16 d. 19 val. Vilniaus kvartetas gros su Edvinu Minkštimu – vienu ryškiausiu jaunujų lietuvių pianistų, 2007 m. laimėjusiu tarptautinio M.K. Čiurlionio konkursu pirmą premiją. I Vilnių vėl

grįžtančio pianisto koncerte su Valstybiniu Vilnius kvartetu skambės C. Saint-Saenso Fortepijoninis kvintetas a-moll, op. 14, ir E. Elgaro Fortepijoninis kvintetas a-moll, op. 84.

Gruodžio 31 d. 19 val. 2009-uosis ir devynių programų ciklą Vilnius kvartetas baigia su lenkų kilmės JAV gyvenančiu pianistu Martinu Labazevitchiumi. Kaip solistas ir kamerinės muzikos atlirkėjas, jis daug koncertuoja visoje Europoje, Izraeliye, Japonijoje ir JAV, yra pelnės Rinos Menashe apdovanojimą T. Kos-

ciukos fondo stipendiją Niujorke ir Manhatano muzikos mokyklos Haroldo Bauerio premiją.

Baigiamajame ciklo koncerte skambės W.A. Mozarto Koncertas fortepijonui ir styginių kvartetui Nr. 14, Es-dur, KV 449, bei tradiciškai metų palydėtuvėms Vilnius kvarteto atlirkamas F. Schuberto Kvintetas fortepijonui, smukui, autui, violončeliui ir kontrabosui A-dur, D. 667 („Forellenquintett“). Koncerte dalyvaus kontraboso virtuozas Arnoldas Gurinavičius.

LNF INF.

Anonsai

Vilnius kvarteto disputai su pianista

Koncertais gruodį Valstybinis Vilnius kvartetas vainikuoją daugiau nei metus trukusį konceptualų koncertų ciklą „Kvartetas ir fortepijonas“. Kvarteto ir fortepijono pašnekėsiai driekėsi per septynias įvairios stilistikos muzikos programas, atlirkas su devyniais pianistais. Šiemet išsirimus dar du idomius kvarteto ir fortepijono dialogus. Gruodžio 16 d. Filharmonijos salėje su-

kuartetu gres JAV gyvenančias pianistas Edvinas Minkštimas, o pasuktinę metų dieną Naujamečiam koncerte Lietuvos muzikos ir teatro akademijos salėje skambins taip pat iš JAV atvykstantis pianistas Martins Labazevitchius.

„Kvartetas ir fortepijonas“ – ne vieną stilingą teminę programą parengusio Lietuvos nacionalinės ir Baltijos asamblėjos premijų laureato Valstybinio Vilnius kvarteto (Audronė Vainiūnaitė, Artūras Šilalė, Girdutė Jakaitė ir Augustinas Vasiliauskas) sumanytas ciklas – ke-

Apetitas skaityti

Kalėdinio „Kino“ skaitymo malonumai

Seniai žinau, kad Lietuvoje knibždėte knibžda vampyrų. Paskutinės pagonių valstybės vardu ipareigoja. Patriarchališkos jos gyventojų vertybės – taip pat. Tačiau tik skaitydamas naują žurnalo „Kinas“ numerį (tiesa, kvepiantį ne krauju, o spaustuvės dažais) sužinojau apie paslėptą vampyrų prasmę ir įtaką kultūros istorijai. Natalijos Arlauskaitės straipsnis „Vampyrai apie kultūrą ir kiną“ atskleidžia ne vieną kino vampyrų poveikio ir nemarumo paslaptį. Straipsnyje trumpai aprašytas vampyrų atsiradimas, tai, ką jie dažniausiai įkūnija kine. Pakak straipsnio autorės, „neigiamas arba pavojų keliantis kultūros dėmu filmuose apie vampyrus išgyja draudžiamo, nekonvencionalaus, baustino geismo pobūdį“. Tradicienius Holivudo 4-ojo dešimtmecio vampyrus Arlauskaitė lygina su vėlesniais, klasikinės naracijos kino – su būdingais eksperimentiniams kinui ir taip skaitoju atskleidžiamą vampyrų paskirtis. Manau, kad šiuos atradimus kiekvienas skaitytojas galės pritaikyti pagal savo asmeninę kino vampyrų patirtį.

Panašiai ir kituose naujojo „Kino“ straipsniuose susilieja kino istorija ir kino dabartis. Vaido Jauškio straipsnis „Antikristai pagal rinką“ kupinas pasvarstymų, kur link ritasi ambicingasis Europos kinas, visada siekės atskleisti sudėtin-

gas problemas, sukurti filosofinių potesčių ir subtilios psychologijos prisodintus vaizdus. Pasiremdamas dviejų ir Lietuvoje darab madingų kūrėjų – dano Larso von Trierio ir vengro Kornélio Mundruczó – kūrinių, Jauškis aptaria tai, kas skambiai vadina naujuoju Europos kinu bei jo iššukais ar provokacijomis. Nei von Trierio „Antikristas“, nei Mundruczó filmas „Delta“ ar spektaklis „Franckensteino projektas“ nesužadino kritiko entuziazmo. Jis analizuojua madingu kūrinių sėkmęs, jų autorių prisaitykimo prie rinkos dėsnii, skandalo kaip rinkodaros elemento mechanizmus. Jauškio išvados skaudžios, bet teisingos.

Diskusijų apie „Antikristą“ atgarsiai – ir Izoldos Kiedošiūtės straipsnyje apie pagrindinį vaidmenį filme suvaidinusį ir Kanuose už jį apdovanotą Charlotte Gainsbourg. Jos portretas papuošė ir naujojo „Kino“ viršelį. Jauškio pasvarstymus pratesiai ir recenzijos. Rūta Birštonaitė kaip visada ižvalgiai ir subtiliai paraše apie Pedro Almodóvaro „Šaltus apkabinimus“. Santa Lingevičiūtė liko nepatenkinanta naujausiu Steveno Soderbergho filmu „Informatorius!“. Nijolė Andrijauskienė recenzavo specialiųjų efektų Roberto Zemeckio „Kalėdų pasaką“ ir animacinį Shane'o Ackereo „Devintaji“. Auksė Kancerevi-

čiūtė įtikinamai paaiškino, kodėl ją nuvylė Rebeccos Miller filmas „Asmeniniai Pipos Li gyvenimai“, sukurtais pagal jos pačios parašytą knygą, kuri ką tik pasirodė ir lietuviškai. „Namų kino“ rubrika ir N. Andri-

jauskienei rekomenduoja tai, ką galima pasiūlėti neperžengus šiltų namų slenkščio. Pristatomi filmai, skirti patiemis īvairiausiemis skoniams: Uli Edelio „Baddeiro-Meinholf kompleksas“ pasakoja garsiausios 7-ojo dešimtmecio vokiečių teroristų grupuotės istoriją. Animacinė Henry Selicko „Koralaina ir slaptos durys“ skirta didžiai užsiemusiems tėvams ir jų nuobodžiajantiems vaikams. Jameso Gray'aus „Mažoji Odesa“ – niūrių filmų apie

nusikaltėlius mėgėjams. Stanislavo Govoruchino serialas „Susitikimo vietas pakeisti negalima“ jau seniai yra kultinis. Tuo, matyt, viskas ir pasakyta.

Gerą kiną, bent jau Lietuvoje, dažniau pamatyti per kino festivalius. Laukiant prancūziškų „Žiemos ekranų“, kartu su Jurga Stakėnaite bus pravartu prisiminti vieną prancūzų kino didžiųjų – festivalis renegiasi pristatyti Alaino Resnais retrospektyvą. Autorė rašo apie šio kuklaus kino revoliucionierius gyvenimo kelią ir paaiškina, kodėl be Resnais filmų modernusis kinas būtų visai kitoks.

Ši rudenį Lietuvoje būta daug kino renginių, o juose – garsių svečių. Su „Scanoramajo“ apsilankiusi „Oskaro“ laureatu Jamesu Marchu apie dokumentinį kiną kalbėjosi Aukšė Kancerevičiūtė. Europos kino akademijos geriausio dokumentinio filmo prizo laureatą Hubertą Sauperį po „Darvino košmaro“ peržiūros kalbino Santa Lingevičiūtė. Živilė Pipinytė negali pamiršti lenkų vaidybinių kinos festivalio Gdynėje ir trumpai pristato jo laureatus, kuriuos aš tikiuos pamatyti per artimiausią lenkų filmų festivalį čia, Vilniuje. Sonata Žalneravičiūtė aprašo išpūdžius iš Tarptautinio Leipcigo dokumentinio ir animacinio kino festivalio.

Lukas Braškis savo laiške iš Niurko kviečia kartu paklaudioti po sinafilams svarbias miesto vietas, kur nuolat rodomi geri filmai, ir pasakoja apie miestą, kuris gyvas ne tik kine, bet ir kinu.

Lietuvių kino sukelti išpūdžiai ne tokie ryškūs. Rasa Paukštė recenzuoja Igno Miškinio „Artimas šviesas“, bet analizuodama filmą ji atskleidžia ir daug gilesnius šių dienų lietuvių kino procesus. Straipsnyje apie šį ir kitus naujus lietuviškus pilno metražo filmus („Stiklainis uogienės“ ir „Giedrė“) Sonata Žalneravičiūtė konstatuoja, kad esminis jų bruožas yra tuštuma. Optimistika nuteikia Irmos Šimanskytės parašyta keturių lietuviškų trumpo metražo filmų, kuriuos sukūrė Liina Lužytė, Dovilė Šarutytė, Andrius Blaževičius ir Tomas Smulkis, recenzija. Monika Krikštopaitė recenzuoja videocineninko Evaldo Janso filmą „Garso takelis“, Agnė Narušytė – Petro Savickio ir Liudvikos Pociūnienės „Meninykus“, Živilė Pipinytė – Julijos ir Rimanto Gruodžių „Upę“, Skirmantas Valiulis – neseniai pasirodžiusių Romos Pauraitės-Puplauskienės knygą apie Lietuvos televizijoje kurtą kiną ir jo autorius.

Tikiuosi, kad apetitą skaityti „Kiną“ jau sužadinau. Tuo ir baigiu.

Jūsų –

JONAS ÜBIS

Rizikingas Holivudo rudo

Artėja „Įsikūnijimo“ premjera

Amerikiečių požiūris į kiną nesikeičia – tai visuotinio vartojimo produktas, kuris būtinai privalo būti pelningas. Lietuvoje rodoma daug amerikietiškų filmų, todėl skaitytojams turėtų būti įdomu susipažinti su kuriomis finansinėmis prognozėmis, spalį išspaustintomis žurnale „Forbes“. Jos paaikiška Holivudo reklamos mechanizmus.

Kai prieš 12 metų Jameso Camerono „Titanikas“ pasirodė ekranuose, jis buvo laikytas rizikingu projektu. Romantiškas ir katastrofiškas reginys smarkiai viršijo savo biudžetą. Filmo gamyba kainavo 200 milijonų dolerių – 1997 m. tai buvo neįtikėtina suma ir niekas nežinojo, ar filmas sulauko tiek dėmesio, kad sugrįžtu į jį įdėti pinigai.

Žinoma, „Titanikas“ tapo pelningiausiu visų laikų hitu, jo pelnas iš parduotų bilietų – beveik 2 milijardai dolerių. Po šio triumfo Cameronas iš dalies tapo pensininku, retkarčiais jis sugrįždavo su kokiui nors dokumentiniu filmu apie vandenyno gelmes.

Dabar jis grįžta su filmu, kuris gali būti dar didesnė rizika. „Įsikūnimas“ („Avatar“) yra laukiamiausias JAV (o gal ir pasaulyje) metų

filmas. Kad galėtų igyvendinti savo viziją, Cameronas ne vienus metus paskyrė specialistus lengvos kameros, skirtos kurti trijų išmatavimų (3D) filmams, tobulinimui ir naujoms vaizdo kūrimo technologijoms. „Įsikūnimas“ – filmas apie tolimoje planetoje kovojančius žmones – kainavo maždaug 200 milijonų dolerių.

„Įsikūnimas“ ir aplink jį tyranantis šurmulyus užtikrino Jamesui Cameronui pirmą vietą saraše kino žmonių, kurie ši rudenį gali daugiausia gauti (arba prarasti). „Įsikūnimas“ nulems animacinių veiksmo filmų, kuriam 3D technologija, ateityje Holivudas sulaikė kvapą, laukdamas, ar filmas patraukus īvairią publicą, ar tik vaikus, kurie dabar užpildo 3D animacinių filmų seansus. Jei „Įsikūnimas“ taps hitu, galime laukti milžiniškos animacinių 3D veiksmo filmų bangos.

„Įsikūnimas“ turi ir didžiulę reikšmę tolesnei Camerono karjerai. Režisieriu vienišiu būtinas pelningas hitas, įrodantis, kad Cameronas vis dar gali kurti nuostabius, „Svetimam“ ar „Terminatoriu“ prilgystančius vaidybinius filmus.

Iki šiol (filmo premjera Lietuvoje – gruodžio 18 d.) atgarsiai buvo labiau teigiami. Rugpjūtį Camero-

nas išleido 16 min. filmo anonsą. Vieną vakarą jis buvo rodomas „Imax“ kino teatrų tinkle. Gerbėjai tą anonsą pavadino „imponuojančiu“ ir „neįtikėtinu“. Nors pasigirdo ir skeptiškų balsų: populiarus „YouTub“ filmukas parodijuoja Hitlerį, rėkiantį, kad anonsas yra prastas.

Antrasis tame saraše, iškart po Camerono, yra George'as Clooney. Kino žvaigždei – ne pats geriausias laikas. Filmai, kuriuose jis suvaidino žavujį sukčių Oušeną, vis dar neša penu, bet nuo 2007-ųjų, kai ekrane pasirodė paskutinis iš jų, Clooney vaidina filmuose, kurie finansiškai žlugo. Tiesa, aktorius gavo „Oskaro“ nominaciją už vaidmenį filme „Maiklas Kleitonas“, bet pats filmas uždirbo tik 93 milijonus dolerių. Holivudo produseriai vis dažniau susimaištė, ar Clooney dar gali patraukti žiūrovus į kino sales. Gal Clooney žvaigždės statusą patvirtins Jasono Reitmano filmas „Tarp debesų“ („Up in the Air“), pasakojančių apie konsultantą, patariantį firmoms, kaip atleisti žmones. Filmas laikomas vienu „Oskarų“ kandidatų ir, regis, turi šansų tapti labai pelningas. Ankstesnį Jasono Reitmano filmas „Juno“ apie nėščią paauglę

uždirbo 230 milijonų dolerių. Jei taip atsitiks, Holivudas galės sau paaiškinti, kodėl antrasis šio rudens Clooney filmas „Žmogus, kuris žūrėjo į ožkas“ („The Man Who Stole at Goats“, rež. Grant Henslov), pasakojantis apie amerikiečių armijos būrį, užsiimantį paranormaliais reiškiniais, jiems pasirodė tokis nekonvencionalus. Jei ir šis filmas bus sėkminges, Clooney atsidurs tarp didžiausių šių metų nugalėtojų.

Trečia vieta saraše priklauso broliams Harvey ir Bobui Weinsteiniams. Holivude netyla kalbos apie blogus finansinius jų kompanijos rezultatus. Jų prodiusuoto Quentino Tarantino filmo „Negarbingi šun-

snukiai“ sėkmę visame pasaulyje (spalio pradžioje pelnas buvo 227 milijonai dolerių) kuriam laikui atidėjo broliams paskelbtą nuosprendį. Tačiau dar vienas hitas jiems tikrai nepakenktų. Juo gali tapti garsaus Brodvėjaus miuziklo „Devyni“ („Nine“) kino versija. Pagrindinių vaidmenų filme sukūrė Danielas Day-Lewisas. Šis filmas – ir svarbiausias brolių Weinsteinių kandidatas į „Oskarus“. Jie tikisi, kad „Devyni“ pakartos 2002 m. pasirodžiusios „Čikagos“ sėkmę – ji uždirbo 307 milijonus dolerių ir gavo 6 „Oskarus“. „Devynių“ režisierius – tas pats Robertas Marshallas.

PARENGĖ KORA ROČKIENĖ

Dvi gyvo teatro pusės

Rudeninių įspūdžių kraitelė

Rasa Vasinauskaitė

Triukšmingos Rusijos teatro gastos užgožė visus rudeninio lietuviško teatro įspūdžius. Nieko keista, kad žiūrėdamas gerus užsienio spektaklius nevalingai imi nuogąstauti dėl saviškių: kodėl neįvyksta lauktas teatro ir žiūrovų susitikimas, kodėl svetimo teatro potyriai gerokai stipresni? Be kelių pavienių išimčių peršasi atsakymas, kad mūsų spektakliai, kad ir kaip stengtusi būti čia ir dabar, egzistuoja be laikėje ir beorėje erdvėje, kurią kaip tikrovę susikuria menininkai.

Žinoma, „Auksinės kaukės“ lauratei spektakliai galbūt ir nelygintini su lietuviškais. Jie gimbė iš Rusijos teatro konteksto, puikiai žinant, ko scenai trūksta ir ko joje per daug. Be to, žavesio, pavyzdžiu, ūkio banko teatro arenijoje rodytiems Levo Erenburgo „Audrai“ ir Alvio Hermanio „Šukšino istorijoms“, suteikia ne tik kūrybinės asmenybės – aktoriai ir režisieriai, bet ir mokykla, apskritai teatrinė kultūra. Ji, pasirodo, anaipolt nesumenko per pastarosius dvidešimt metų, atvirkšciai, rodyti išskirtinį dėmesį teatrui ir asmenybėms čia žiūrovus išmokė pats teatras. Sugebėdamas rasti jautriausią žiūrovų vietą ir mokėdamas pasinaudoti savo galionis – gyvo teatro gyva energija. Teatro arenijoje rodyti Maskvos, Rusų dramos teatre – Sankt Peterburgo spektakliai labai skirtingi, bet turi vieną bendrą bruožą – jie skirti savo laiko žiūrovams. Jei dar pridėsiame, kad tai grynos aktoriystės, grįstos asmenybės žavesiu ir meistriyste, tikslios režisūros, pasikliaujančios aktoriumi, juolab žiūrovų vaizduote spektakliai, tuomet ir „Audra“, ir „Šukšino istorijos“, ir net Andrejaus Mogučiaus „Tarp šuns ir vilko“ bent jau man ši rudenį tapo tais darbais, kuriuose atsivėrė gyvo teatro saltinis. Ir tuomet visai nebesvarbu, keliaišdėšimčiai ar keliems šimtams šie spektakliai yra rodomi, taikosi į komercinio teatro gretas ar priklauso eksperimentiniams, – jie užkrečia, iutraukia, žadina, stebina. Būtent stebina, kad įmanoma nauju paversti nacionalinės klasikos kūrinį, o spektaklis tampa tuo vertesnis, kuo daugiau tame šio nacionalizmo; ne etnografija, tautinių bruožų šaržavimas ar parodija, bet greičiau tautiškumo, nacionalizmo mitas klaidžioja šiuose trijose pastaty muose, su sveiku humoru išviešinančiuose ir dar kitus rusiškos dvasios, charakterio, iročių mitus. Juk Alvis Hermanis, grąžindamas scenai Vasilijų Šukšiną, šiandienos Maskvos žiūrovams grąžino tuos laikus, kai ištės viskas buvo piešta rožinėmis spalvomis. Ir spalvingi Šukšino apskrymų herojai, jų beribis nuoširdumas ir naivumas – tai, ko niekada nebeturės šiandienos žmonės. Juk įkaitindamas pirtį „Audroje“, Erenburgas tokiai pat jausmu, meilės, ilgesio pirtį uždega ne tik Ostrovskio herojams – tai ir

yra tikrasis gyvenimas, paprastas, bet užtāt tikras, gamtiskas, be jokio dirbtinumo ir pompastikos. Toks jis vaizdas po vaizdo veriasi, dauginasi ir Mogučiaus spektaklyje „Tarp šuns ir vilko“, žinoma, prajuokinančio vienais pavidaus ir prikaustančio dėmesį ten, kur teatras ima kurti viena scenos „mašinerija“. Čia, šioje gyvo žmogaus-ženklo ir kylančių bei besileidžiančių plokštumų su savo daiktų pasauliais sankirtoje atsiveria teatro didingumas ir kartu pa- prastumas, primityvumas, kuris padeda keliauti per žmogaus giminės istoriją ir kendentis atmintį. Bent jau kol kas tokiam santykui su nacionalone literatūra, dramaturgija ar kultūra mūsų teatras nepasiruošęs.

Paradoksalu, bet net jauniausioji, Muzikos ir teatro akademijos ketvirtakursių suburta ir netrukus profesionaliai gretas papildysianti „Trupė liūdi“ vienam pirmajui savo spektaklių pasirinko Aleksejaus Slapovskio „Išvažiuoju“. Šmaikštūs, drąsūs, energingi gyvenime, scenoje šie jauni žmonės man pasirodė beasmeniai, atkeliau tarsi ne iš savo, o iš svetimo konteksto. Jo konkretnumu, atpažįstamumu pažymėta kiekviena Slapovskio pjesės eilutė: personažų vardai, charakteriai, iročiai, svarbiausia – gyvenimo būdas, kurio neįmanoma suimi- tuoti. Tad net jei, kaip vienoje fotografijų, jauna trupė spiečiasi sunkvežimyje, ant kurio užrašyta „ludm“, žodžiu žaismo susikurti ta- patumui neužtenka.

Praėjusių savaitę Nacionalinio dramos teatro scenoje du spektakliai Vilniaus žiūrovams parodė Panevėžio Juozo Miltinio dramos teatras. Grudžio 1 d. buvo suvaidinta Levo Tolstojaus „Kreicerio sonata“, grudžio 2 d. – Frances Goodrich ir Alberto Hacketto „Visada tavo. Ana Frank“. Tolstojaus apysaką inscenizavo režisierius Saulius Varnas. Jaunutės žydaitės dienoraščius į sceną perkélé teatro aktorius Valentijus Jevsejevas. Pristatančioje spektaklių skrajutėje galėjome perskaityti: „Susitikimui parinkome spektaklius, kurie kalbės apie žmoniškias vertėbes, apie amžiną jausmų dvilypumą, apie tai, kokie buvome ir kokiai tapome...“

Panevėžiečiai atvyko ne pačiu geriausiu laiku – per patį gripo pandemijos piką. Nors kažin, ar šie du spektakliai būtu priviliojė daugiau ir įvairesnių žiūrovų. Teatras, kaltantis apie abstrakčias vertėbes tuo- met, kai jos yra įgijusios labai konkrečius ir apčiuopiamus kontūrus, rizikuoja atrodyti retrogradiškas ir nuobodus.

Prispažinsiu, žiūrėjau tik vieną panevėžiečių spektaklį – „Kreicerio sonata“. Ir įėjau į ji tik todėl, kad pastaruoju metu dažniau ne Lietuvoje dirbę Saulius Varnas (beje, praėjus metais „Meno forto“ salėje parodė Jevgenijaus Švarco „Šešėli“) po ilgos pertraukos grįžo į Panevėžį. Smalsu buvo, koks čia grįžo re-

Albinas Kéleris (Pozdnyševas)

NUOTRAUKA IŠ TEATRO ARCHYVO

žisierius ir kaip dabar atrodo Saulius Varno teatras? Kad toks teatras buvo, paliudyti ne tik Šiaulių ir Panevėžio scenų istorija, bet ir tie, kuriems su režisieriumi teko dirbti. Abstrahuotų, į simbolinę plotmę nukeliančių vaizdinių ir natūralių, žemiskų žmogaus jausmų priešpriešos visada ženklino Varno spektaklių sceninę erdvę ir vaidybą. Ypač tai buvo matyti Panevėžio dramos teatre (kur kaip vadovas ir režisierius Varnas dirbo bene du dešimtmecius nuo 1980-ųjų) statytiems jo spektakliams. Todėl šiam režisieriui buvo prigėjė scenos filosofo, maštančio meninėmis abstrakcijomis ir mažiau dėmesio kreipiančio į aktorių psichologiją, vardas.

„Kreicerio sonata“ iš dalies pri- minė ankstyvąjį Varną, nors Levo Tolstojaus pasirinkimas iš pradžių atrodė netiketas. Beveik autobiografinis, 1891 m. išspaustintas Tolstojaus kūrinys, kuriamo jis be gailėlio preparuoja santuokos instituciją (beje, rašytojo žmoną tai pasakino parašyti savo romaną „Kas kaltas?“, kur į viro ir žmonos santykius įžvelgia iš moters poziciją), pribloškė savo laiko skaitytojus. Tiesa, pavyzdžiu, Antonas Čechovas, iš pradžių skelbėsis sukrėstas ir temos, ir kūrinio meninėkumo, vėliau kalbėjo apie jį pašaipiai. Savo mintis Tolstojas dėsto Pozdnyševu lūpomis: vyras važiuoja traukiniu ir kupė bendrakeleiviui išsipasakoja jam nutikusią, prie žmonos nužodynamicu priedusių istoriją. Kad pačiam Tolstoju kūrinys buvo reikšmingas, rodo ir jo rašytas „Apie Kreicerio sonatą“ – savito žanro pabaigos žodis, kur jis be užuolankų pabrėžia savo požiūrį į krikščioniškas tiesas ir akcentuoja poziciją „Aš sakau“. Tokios pozicijos laikosi ir Pozdnyševas, ne svarstydamas, bet teigdamas savo pažiūras, kuriose visa jėga išreiškiama vyriškas egoizmas. Varnas, nepaisant bandymo jungti skirtinges scenario pasakojimo sluoksnius – tai leisdamas iš Pozdnyševu atsiminimus, tai susitelkdamas į jo čia ir dabar pasakojimą, – spektaklį kūrė kaip Pozdnyševu mono(psicho)dramą. Turbūt todėl prasidėjęs kiek neįprastai, Di- rigento įžanga, netrukus spektaklis išgyja Pozdnyševu išpažinties ir sa- votiško manifesto formą – ją kaip išsūkį šiandienos žiūrovams meta režisierius, vyro ir žmonos santykius piešdamas viena spalva ir vien moteryje ieškodamas moralės ir šei-

kai, o dramatiškai, netgi pagrįstai – Pozdnyševą ima kankinti pavydas, ir suprant, kad ne tiek komiška Truchačiovo, be garso pučiančio trimatą, figūra, kiek jo paties vaizduotė, įžesta savimeilė ir savininkiskumo jausmas augina nepasitikėjimą žmona. Pozdnyševas sulaukia savo triumfo akimirkos: grįžę anksčiau ir radęs žmoną su „meilužiu“ muzikuojančius, smogia jai peiliu.

Spektaklis kelia dvejopus jausmus. Nuo pasipriešinimo atgyvenusių estetikai ir vis dėlto pasigérėjimo Kélerio vaidyba. Pozdnyševu drama įtraukia dėl vienos paprastos priežasties: už aistringu jo pasakymu, demonstratyvaus pasitikėjimo savimi ir savo teisumu pradedi įžvelgti pačią šio herojaus esmę – tokį savo (!) moters geismą, kuris yra ne tik nuodėmingas, bet ir žudantis. Būtent šis Pozdnyševu dvilypumas aktoriui vaidinant ant plynėtis briaunos, kai jo herojaus neapkentis ir gailiesi vienu metu, turbūt ir yra įdomiausias spektaklyje, kuriami daugybė pagalbinių priemonių, rimtumas, su kuriuo režisierius demonizuoją ir patį Pozdnyševą, veikiai trukdo, painioja, o kai kur net prajuokina. Spektaklio „mašinerija“ – pirmas ir antras planai, scenos liukas ir duobės avansenoje – sumanyta didžiajai scenai, nors iš tikrujų tai, kas vyksta su Pozdnyševu, prašytusi mažos. Arba – ne bégijimą, šokinėjimą, kabėjimo aukštyn kojomis, stalo stumdymo ir žvakės degojimo, ką viena užsienio kritikė pavadino „gyvenimo prozos ir dvasios poczijos“ suliejimui, bet greičiau kamerinės erdvės. Ji išdirintų Pozdnyševu paveikslą (jei jau režisierius nusprendė kalbėti apie jį), leistų stebeti kickvieną jo minties ir jausmo posūkį ir bent mintinių diskutuoti su aktoriaus ir režisieriaus pozicija.

Po spektaklio skaičius, ką gi rusų teatras „padarė“ su „Kreicerio sonata“, praėjusiais metais pastatytą bent dvejose Maskvos scenose, buvau malonliai nustebinta. Abu spektakliai susilaukė dėmesio, abu, nebandydam Tolstojaus dirbtinai šiuolaikinti, sugebėjo Pozdnyševu istorijai suteikti gyvą ir teatriskai pagrįstą skambesį. Viename Pozdnyševas baugina aklu, fanatišku tikėjimu, kad vyras ir žmona šeimojė privalo gyventi kaip brolis ir sesuo; antrame – pati Pozdnyševu figūra tampa vyriško „patiniškumo“, nuodėmingumo bedugne, neišveniamai atvedančia prie katastrofos. Svarbiausia – šiuose spektakliuose pirmuoju smuiku griežia skirtinges prigimties aktoriai, kurių ne tik talentas, bet ir „duomenys“ tampa sumanymo esme. Na o prisiminus kad ir Hermanio „Šukšino istorijas“, peršasi mintis, kad ne režisūriniai sumanymai ir pastatymai naujovės užmezga teatro ir žiūrovų ryšį, bet aktoriaus asmenybė – jo artistiškumas, meistriškumas, energija. Tai, ko jokiai scenos simboliai nesukuria.

Išgrynintas poveikis

Projekto „Artscape: Belgija“ paroda „Vartų“ galerijoje

Danutė Gambickaitė

Kad ši kartą galerijoje „Vartai“ karaliaus išimtinai videoprojekcijos, galima suprasti vos tik pravėrus duris. Bene visos patalpos skendi prietemoje. Vieša paslaptis, kad „Artscape“ projekte lietuviu nuo užsieniečių menamose varžybose ar, griečiau, žaidime atsilieka rezultatu dešimt – nulis. Na, geriausiai atveju galime užskaiti keliais lygiavias, jeigu sutiksime, pavyzdžiu, su Kęstučio Šapokos išskirtu Dainiaus Liškevičiaus ir Atelier van Lieshout atveju. Ir ši kartą Monika Biels-

kytė nelabai pajégė prisivityti Hanso Op de Beecko (Belgija) ir tai ne jos kaltė. Žinoma, niekas čia nesivaržė ir net neketino.

Svarėsnis parodoje, be jokios abejonės, buvo belgų menininkas Hansas Op de Beekas ir šeši jo darbai bendru pavadinimu „Aplinkybės“. Viskas menininko darbuose yra kruopščiai suplanuota tarsi kuriant meninį filmą. Jis to ne tik neslepia, bet ir priešingai – aktualizuoją patį filmavimo ir apdorojimo procesą, tą galima lengvai pamatyti patyrinėjus galerijoje pateiktus menininko kūrybos albumus. Pavyz-

džiu, nuotraukos iš videodarbo „Oabar – visi kartu“ („All together now“) filmavimo: žiūrėdamas videokūrinį, ne iš karto gali suprasti, kad filmuojančia kamera specialiai bégiaiš visą laiką judėjo ratu, nes galiuosei pasiekiamas linijiškumo efektas.

Hanso Op de Beecko režisūros paveikumas skleidžiasi ir per santykį su žiūrovu keliai būdais. Kaip teigia Walteris Benjaminas, kino populiarumo ir galios paslaptis – galimybė žiūrovui tapatintis su ekrane vykstančiu veiksmu, jo heroais. Hanso Op de Beecko darbuose

Hans Op de Beeck. Kadras iš videofilmo „Oabar – visi kartu“. 2005 m.

Hans Op de Beeck. Kadras iš videofilmo „Šventė“. 2008 m.

tokia galimybė yra ypač ryški, o dėl mastelio ir išdėstymo erdvėje, kai veikėjų ir žiūrovų žvilgsniai sutampa, – net kiek psichofiziška. Tai kuo puikiausiai iliustruoja bene visi „Vartuose“ eksponuojami menininko videokūriniai. Darbe „Apsprendimas“ („Determination“) kažkur skubanti šeima bėga tiesiai į žiūrovą, taip ištraukdama jį ir į vaizdo erdvę, tetrūkssta tik trimičio vaizdo akinių, ir žiūrovas greičiausiai būtų priverstas trauktis atbulas. Kitame videodarbe „Šventė“ („Celebration“) už vaishmis nukrauto stalo stovi ir nežinia ko (gal puotos pradžios) laukia padavėjai bei patarnaujotai, jų žvilgsniai vėlgi nukreipti tiesiai į menamą žiūrovą (mus). Ir nors čia akivaizdžiai eksponuojamas nuobudulys (visi sustingę, nieko neveikia), vaizdas dėl įtampos (nes mus, stebėtojus, irgi stebi), atsirandancios iš veikėjo ir stebėtojo žvilgsnių susi-

dūrimo, visai nenuobodus. Pardavėjos mus stebi ir videodarbe „Situacija 1“ („Situation 1“). Nuobudulio eksponavimas (trypčiojantys, kažko laukiantys veikėjai) tiki dar labiau susitirpina, net kiek hiperbolizuoją žvilgsnių susidūrimo situaciją.

Akcentuojama ir vilkinama įtam-pa paryškina humanistines, net ironiškai kritiškas Hanso Op de Beecko idėjas. Efektą užaistrinus idėtos tampa šiek tiek humanistiškesnės, šiek tiek ironiškesnės, kritiškesnės, nei būtų be jo. Atrodo, kad menininkas turi ir daugiau „stipriklų“, pavyzdžiu, švari, kiek metafiziška erdvė. Vaizdas neperkrautas, apgalvotas. Galiausiai norėčiau pridurti, kad gal ir nesvarbu, kaip ši kartą (ir visus ankstesnius kartus) klostesi tas „artscape(thlono)“ žaidimas. Svarbu, kad turėjome galimybę paganyti akis į puikius menininkus.

Dzūkų dienos ir darbai

Arūno Baltėno fotografija „Akademijos“ galerijoje

Kristina Stančienė

Arūno Baltėno fotografijų ciklas „Dienos ir darbai“ buvo pristatytas dar šių metų knygų mugėje kartu su nauju menininko fotografijų albumu „Šilų dzūkai“. Autentiškus knygoje publikuojamus kaimo žmonių pasakojimus surinko Dzūkijos nacionalinio parko darbuotoja, etnografe Ona Drobeliencė.

Meninis diskursas šiose fotografijose akivaizdžiai nėra stipresnis už dokumentinį, socialinį – jie vienodai svarbūs. A. Baltėno fiksuoja šilų dzūkų kasdienybę – ne vien gražūs spalvoti atvirukai, kupini šiandien daugeliui jau gana egzotiškų kaimo būties detalių. Fotografijose regime sustabdyta lietuviško kaimo virsmą, ko gero, dar nelabai gerai įsisamontintą. Tiksliau, „pagauta“ akimirką iki permanentų, kurios jau išibėgėja, o netrukus išgaus ir dar spartesnį pagreiti. Daugelis „Dienų ir darbų“ herojų – garbaus amžiaus žmonės, sprendžiant iš kruopščiai surinktų duomenų, kurie pateikiami albume „Šilų dzūkai“, gimę XX a. pradžioje. Neverta tikėtis, kad šiandien dar gyvas jų tradicijas ir pasaulėvoką natūraliai perims kitos so diečių kartos, nes jų paprasčiausiai

nebera. Vietos „autochtonus“ ir jų sodybas sparčiai keičia miesto gyventojai, iš esmės – „sezoniniai“ kaimo svečiai. Be to, ištisi kaimai natūraliai miršta arba vegetuoja, kai iš kelių dešimčių sodybų gyvenama tik keliose.

A. Baltėno fotografijos verčia pagalvoti ir apie tai, kokį kaimą tyriė fotomenininkas. XX a. istorijoje jam teko ne vienas nelengvas išmėginiamas: tai sovietų valdžios trėmimai, kolektyvizacija, besalygiškas privačios nuosavybės naikinimas. „Kolūkinio“ kaimo moralinių nuosmukų bene vaizdžiausiai yra apraše Romualdas Granauskas garsiojoje knygoje „Gyvenimas po klevu“. O dabarties kaimo „metraščius“ sėkmingesai kuria žiniasklaida: kriminalinių įvykių kronikos, graudžios daugiaavaikių asociacijų šeimų istorijos, gyvenimų „iš pašalpų“ aprašymai ir bene tokis pats juodas alkoholizmas, kaip ir sovietmečiu.

Šiuo atveju svarbus ir regiono unikalumas. Šilų dzūkai – tie Dzūkijos krašto gyventojai, kurių kasdienybė stipriai susijusi su mišku – nederlingos, smėlėtos žemės nuolat vertė šiuos žmones ieškoti čia maisto, plėtoti kitiems Lietuvos etniniam regionams nebūdingus

amatus. Pasirodo, vietos ypatybės gerokai apsunkino ir kolūkių steigimą sovietmečiu – tarp miškų išterpusius kaimus buvo sunkiau suverti nei kitose Lietuvos dalyse, o menkas žemės našumas, plačiai išsibarstę dirbamų laukų plotai lėmė tai, kad neretai tokie dirbtiniai dariniai tiesiog subyrėdavo. Unikalumą šiandien lengvai galima išmatuoti pinigine išraiška: Dzūkija – bene geidžiamiausias Lietuvos kraštas, jo trokšta ir puoselėjantys verslą, ir ieškantys gražios vietos poilsiui. Taip A. Baltėno nuotraukose fiksuojama realybė iš esmės kinta – ir peizažo, ir gyvenimo būdo, ir architektūrinės visumos požiūriu.

Taigi, apie kažkokį mistinį autentiškumą ar situacijos idealizavimą A. Baltėno fotografijose tarsi ir negalėtume kalbėti. Tai jauki, dėmesingu autoriaus žvilgsniu sušildyta dokumentika. Fotomenininkas šiuo atveju prikišamai nebaksnoja į dramatišką nykstančio kaimo padėtį. Atvirkščiai – nostalgijos, graudulio ar romantikos čia ne daugiau nei humoro ir šmaikščių pastebėjimų. Kaip ir dera iš tiesų geram ir paveikiam menui, apie vaizdų reikšmes, potekstes susimąstome, nors jos

Arūnas Baltėnas. Prisėdusios pailsėti moterys gieda. Čepkeliai. 2007 m.

niekur aiškiai nenurodytos, neapibrėžtos. Štai prieš pradėdamos dirbti, tarsi prieš švenčiausias apeigas, rugių lauke žengnojasi moterys, ištisomis dienomis deginami Vėlinių laužai (tik dzūkams būdingas paprotys), skaidriame Ūlos vandenye, kaip ir prieš daugelį metų, velėjami skalbiniai – rimiti ir jaudinantis fotografių vaizdai. Tačiau tradiciniai būties reikmenys, sodybų interjerai ir „naujoviškas“ kičas, pagaliau

ir išraiškingi senųjų dzūkų tipai sukelia šypsę.

Taigi, jei iš A. Baltėno užfiksuo-to senojo dzūkisko kaimo greitai teliks tik gražūs vietovardžiai ir sunukusios arba neatpažįstamai pasikeitusios sodybietės, fotografijų, kaip autentiško dokumento, istorinio šaltinio, svarba tik sustiprės. Kad ir kaip ten būtų, visuomet turėsime bent jau šiuos spalvotus dzūkų dienų ir darbų paveikslus.

Žvelgiant iš šalies

ATKELTA IŠ 1 PSL.

vo tyrinėjimų ir savo šalies kultūros pristatymais. Tuo tarpu sena varžybų tradicija Taline vertė atidžiai stebėti ir vertinti kitos šalies situaciją. Pavyzdžiu, kiek konferencijai ir moksliui skiriama lėšų (Lietuvos apie tokį finansavimą menotyrininkams galima tik pasvajoti), kokios leidžiamos knygos (pavydint geros Dailės akademijos bibliotekos), kokia kryptimi linksta dailės ir architektūros tyrinėjimai. Bet svarbiausia – kam labiau pavyko ištrūkti iš tarybinės tradicijos į šiuolaikinių teorijų laisvę. Taip akyli tyrinėjant estų menotyros terpę, neliko nepastebėti ir tam tikri neylgumai – nekantrumo gaidėlės, akimirkinių sugriežtėjančios išraiškos išdavė, kad vieno profesoriaus klausimai nelabai toleruojami (vėliau „mūsu“ estai paaškino, kad tarp jų ir jo prabėgusi „diskursyvi katė“).

Ir dar vienas dalykas krito į akis: kaip estai (anot jų – nesusitarę) sukurė herojų. Mat beveik visuose pranešimuose buvo paminėtas ar net išnagrinėtas vienas menininkas – Leonhardas Lapinas, kuris 8-ojo dešimtmecio pradžioje buvo aktyvus meno avangardo veikėjas, pasižymėjęs ne tik vizualiojo meno kūriniu, bet ir tekstais. Baigiantis konferencijai, jo pavardę buvome išsiminę visiems laikams (šeik tiek ir dėl to, kad ji tokia lietuviška). Tad iš estų galima pasimokyti mito kūrimo metodikos. Belieka surasti tinkamą Lietuvos kandidatą (be kita ko, čia būtina ir lengvai ištariama pavardė ar net pravardė).

Konferencijos sėkmę liudija ir tai, kad nutarta šią patirtį pratęsti, tik jau ne Taline, o, pavyzdžiu, Kaune.

Miestas

Vakarais tyrinėjome miestą. Bet man iš pradžių į miesto dabartį vis įsiterpinėjo praeities nuotraukos, sukurdamos *dėjà vu* efektą. Pirmiausia, viešbučio dizainas taip neutralizuoją visus galimus kultūrinius skirtumus, kad tuo pat metu galijaustis esanti bet kokiam vokiečių kame viešbutyje arba visuose iškart. Išėjus į gatvę, mano banko kortelę iškart atpažino bankomatas – kreipėsi lietuviškai, todėl akimirkā atrodė, kad niekur neišvažiavau. Tai patvirtino ir senamiesčio grindinys, kreivos gatvelės, arkados – Vilnius. Prie įlankos tinginiaujantys laivai ir atšiauriai atvira jūros erdvė – Helsinki. „Viru“ viešbutis iš visur rodi kelią namo, primindamas tarybinį atviruką, iš kurio beveik lietuviškos prasmės juokėmės vaikystėje. Eida ma pro Stalino laikų pastatus Narvos gatvėje, pamačiau koldūnų – tą pačią, kurioje kokiai 1985 m. žinojau, kad rusiškai „koldunų“ reiškia visai ne koldūnus. Toje vietoje atrodė, kad ir žmonės vaikšto labiau susigūžę, susisupę į tarybinius paltus. Gražiai suremontuoti mediniai namukai staiga permetė į Druskininkus, bet kai kurie nesutarkyti užkaboriai neapsisprendė,

ar būti panašesiems į Žvėryną, ar į Rasų kapinių apylinkes. „Kumu“ muziejuje sklandė „Kiasmos“ dvasia, o virš jo miestą saugojo Min daugo Navako surūdijęs žvėris. Pas kui apgavystės baigėsi, pradėjau matyti Taliną.

Tiesa sakant, jo beveik visiškai nebeatpažinau. Mano ankstesniame Taline nebuvu ne tik naujai pastatyto stiklinio dangoraižių centro su bokštais dyvniais, bet ir parko, suo miškai sutvarkytu modernių pastatų, restauruotų medinukų rajono ir net įlankos. Maršrutai, matyt, buvo kiti. Ir nors Taline regėjau Vilniaus atspindžius, vienas bruožas šias dvi sostines aškiai skiria – Taline šiuolaikinė architektūra drąsiai brau nasi į senamiestį, energingai suraižy dama erdvę. Pavyzdžiu, tamsoje besidairydama po marcianų krautuvėles, tiesiog pajautau, kaip į mane trikampėmis raudonomis akimis žvelgia ant seno pastato balansuo jantys du juodi rombai – gaila, neturėjau fotoaparato.

„Kumu“

Menotyrininkams privalomas objekto – „Kumu“ – priminė parke prisivertavusį laivą. Norejosi pačiupinėti jo sienas – jos atrodė tokios tobulos. Bet „Kumu“ aprobe estai suskubo malšinti mūsų susiža vėjimą vardydami jiems jau gerai žinomus trūkumus: daug nepanaudojamos erdvės (tas mistinis tarpas tarp dviejų korpusų), paradinis jėjimas, pro kurį vaikšto tik prezidentas, ir trikampės salės, kurių smailė nieko negalima rodyti – tad čia sukabinamos fotografijos.

Beje, fotografijos visame Talino dailės diskurse – ir konferencijoje, ir „Kumu“ nuolatinėje parodoje – keistai nebuvo. Anot estų, apie fotografių rašo tik Peeteris Linnapas, bet jis egzistuoja atskirai, daugiausiai dėl savo nesugvyvamo būdo. Tuo tarpu menotyra užsiima tradicinėmis meno medijomis. Lygiai tas pats nuolatinėje parodoje – tapyba, skulptūra, grafika. Fotografija čia pasirodo tik kaip laiko dokumentas – kuklus, ne pačios geriausios kokybės, be autorų pavardžių.

Supratau, kad nuolatinę „Kumu“ ekspoziciją sunku lyginti su tuo, ką galime pamatyti Vilniaus nacionalinėje dailės galerijoje. Pirmiausia dėl to, kad savoje erdvėje ne tik konkretūs menininkai bei jų kūriniai, bet ir ekspozicijos trūkumai geriau pažįstami. „Kumu“ galėčiau lyginti tik su kitų mažų šalių man svetimų meninių kontekstu pristatymais. Estai kol kas čia laimi, gal todėl, kad po tarybinio laikotarpio ekspoziciją mus pavedžiojo pati muziejaus direktoriė Sirje Helme. Tokiose ekspozicijose paprastai nesunku atpažinti visiems bendras dailės tendencijas ir problemas, bet tai nėra labai įdomu. Tai, kas įdomu – unikalios vietinės istorijos, – turi pateikti žodiniai pasakojimai, bet jų paprastai trūksta. Ir „Kumu“ įdomiausia pasidare tada, kai vie-

Mindaugas Navakas. „Horizontalus cilindras“. 2000 m.

M. DRĖMAITÉS NUOTR.

noje salėje sustabdę direktorę puolėme ją klausinėti. Tada ji papasakojo apie ten sukabintų darbų autorių gyvenimus: pavyzdžiu, kaip vienos menininkas nesupraterės, kodel jo realizmas (o jis vaizdavo kančias, mirčių, skurdą) niekaip neįtiko socialistinė realizmą propagavusiai valdziai. Nepadėjės net Stalino portretas, kuris ten irgi rodomas.

Penkiaaukštis „Kumu“ – tikras meno fabrikas. Net nežinau, ar vienas parodas apžiūrėjau. Anot Sirje Helme, keičiamas parodas čia sieja bendra tema. Šikart tai – popartas, suomių ir estų. Didelė estų poparto paroda „POPkunst forever!“ pri statė 7-ojo dešimtmecio pabaigoje kilusį jaunu menininkų, tuomet dar studentų, susidomėjimą atitinkamu Vakarų dailės judėjimu ir iš kasdie nybės daiktų bei kičo kurtą utopiją. O suomių poparto klasikai atstovavo Harro Koskinenas arba tiesiog Harro – dar vienas pavyzdis, kaip reikia trumpinti menininkų „pavadinimus“, kuriant herojus tarptautiniam vartojimui. Harro 7-ajame dešimtmetyje (jaunystėje) sukėlė triukšmą įvairių ideologijų personazus pakeisdamas kiaulėmis ir tirpydamas, degindamas ir dar kitaip naikindamas Suomijos vėliavą. Už kiaulės nukryžiavimą net buvo nu-

teistas (dabar Harro kuriamas tradičiškesnis menas „Kumu“ nerodomas). Panašu, kad anuomet estai apie ji žinojo, ir man įdomu, ką jie galvojo apie vieną jo kūrinį: „Esso“ degalinės logotipą jis pakeitė į „Essto“, kas, anot parodoje pateikto paaškinimo, suomių kalba reiškia „kliūtis“.

Alioša

Visą Talino centrą nuo buvusių Rotermano druskos saugyklių iki „Kumu“ perėjome pirmyn ir atgal kelis kartus. Pati save atspindinti naujojo miesto geometrija ir Kalėdoms jau pasipuošę medinukai, tuščios sekmodienio gatvės ir triukšmingi menininkų klubai, į dangų išsirėžusi „Kumu“ smailė ir jo pašonėje prigludusio medinio namelio samanotas stogas, estai ir rusai.

Buvo tylu. Bet mieste vyksta įtempta paminklų kova. Bronzinis kareivis buvo perkeltas į karių kapines. Auksinį kareivį, lyg kokį atėivį, jo vieton pastačiusi Kristina Norman buvo areštuota, o paskui iškeikta žiniasklaidoje. Anot konferencijos organizatorės Katrin Kivimaa, net subversvias meno strategijas propaguojantys menininkai ir teoretikai jos nepalaikė. Visai nesunku suprasti, kodėl. Bet kartu ga-

lima suprasti ir menininkės „kodėl“. Būdama pusiau estē, pusiau rusė, ji jaučia, kaip viena jos identitetu pusė verčiama išsižadėti kitos. Estiškumą jai teko įrodinėti kartu su iš nevilties verkiančiomis bobutėmis (čia perpasakoju jos pačios teksta). Paskaičius jos pilicybės įgijimo epopėją, tampa aišku, kad saugantis imperijų netycia galima prisiginti priešu.

Paminklų karas tėiasi. Šių metų birželį šalia buvusios bronzinio kareivio vėtos buvo atidengtas 23 m aukščio paminklas – stiklinis kryžius, nukopijuotas tiesiai iš kažkoko ordino. Paminklas naujas, bet jau sugedo – nebešviečia iš vidaus, o čekų sumontuotas stiklas paraudo, tad jis ruošiamasi keisti (visa tai linksminia paminklo priešus). Meno eksperimentai rašė straipsnius, protestuojančius ir prieš paminklo estetiką, ir prieš simbolizmą, ir prieš ideologiją. Kaip visada, jis buvo vis tiek parstatytas – ant „paradinių“ laiptų, kalvos fone, dominuojanties, kažką įrodinėjantis. Nors tai – paminklas laisveis, jis dengia nelaisvės baimę.

Štai ir rekonstravau savo Taliną. Nutolusį Skandinavijos pusėn, laisvą, bet kartu – vis dar artimą iki skausmo pažystamais istorijos reginiai ir netobulais dabarties sprendimais.

Kristina Norman. Instaliacijos „Po karo“ dalis. 2009 m.

J. LAPENIO NUOTR.

Vaikai ir gyvūnai

Krësle prie televizoriaus

Kai Europa interne pamatė, kaip lietuvių elgiasi su gyvūnais, televizijos kaip susitarusios nusprenād parodyti laidą apie lietuviškus gyvūnų konclagerius. Negaliu jū žiūrėti, nes mano šuo yra iš ten. Iš vienos įstaigos Fabijoniškėse. Per nelyg gerai prisimenu joje patirtą siaubą. Jau kelerius metus kas mėnesį pervedu pinigų vienai gyvūnų globos įstaigai. Sąžinės tai nenuramina, bet prieš savo šunį jaučiuosi šiek tiek geriau. Nemanau, kad apie tokias įstaigas žurnalistai anksčiau nieko nežinojo. Tas staigus žiniasklaidos susidomėjimas skriaudžiamais gyvūnais – tik dar viena lietuviškos hipokrizijos iliustracija. Mums neegzistuoja tai, iš ką kas nors nebaksteli pirstu. Bet užtenka šlykštus vaizdelio ekrane, ir puolame masiškai kovoti prieš pedofilus, gyvūnų kankintojus... Idomu, kada tokios karštos reakcijos sulaunks mūsų pačių tušybę.

Vienas žavausių šios savaitės mano skaitinių – netyčia „Süddeutsche Zeitung“ aptiktas pokalbis su amerikiečių aktorių, kovotoju už Tibeto laisvę ir šiaip gražuoliu Richardu Gere'u. Didžiulis tekstas – tik apie jo kalytę Billie (beje, paimta iš prieglaudos), apie jos sugebėjimus valandų valandas medituočius kartu su šeimininku ir visų šunų ištikimybę, terapinius sugebėjimus, absoliučią meilę. Tokią, pasak aktoriaus, nekeliančią jokių reikalavimų. Visas pokalbis – tikras himnas šunų garbei, palydėtas klasikų citatų ir sociologų apklausų rezultatu (pvz., Vokietijoje 95 procentai šunų savininkų greičiau atsižirklytų savo partnerio nei šuns). Baigdamas pokalbių žurnalistė uždavė aktoriui tikrą paskutinį klausimą: „Ar žinote, kad metams bégant Jūsų veidas vis labiau primena jūsų šuns smukutį?“ Atsakymas buvo tokis: „Ne-turiu nieko prieš.“

Po tokio įkvėpiantį interviu šiankt (LNK, 11 d. 01.00) būtinai

pasižiūrėsiu filmą „*Pirmynkštė baimė*“ (1996). Gere'as vaidina Čikagos garsenybę – advokatą Martīnį Vailį, kuris apsiima ginti įtakingo arkivyskupo nužudymu apkaltintą jaunuolią. Aronas – naivus vaikinas. Jis buvo sugautas netoli nusikaltimo vietas. Advokatas greit supranta, kad jis nekaltas. Bet su byla susiję daug niūrių ir aukos, ir kaltinamojo gyvenimo paslapčių... Filmas sukurtas pagal Williamo Diehlo bestsellerį. Juo didžiajame kine debiutavo populiarū serialą apie Niujorko policininkus režisierius Gregory Hoblitą. Abejoju, ar ta pavardė labai žinoma. Užtat kitas filmo debiutantas – Edwardas Nortonas netrukus tapo vienu idomiausių savo kertos aktorių. Beje, Nortonas gavo Arono vaidmenį po to, kai jo atsisakė Leonardo DiCaprio.

Tarp rečiau kartojamų filmų – Jessie Nelsono „*Aš esu Semas*“ (LNK, 13 d. 22.50). Filmo herojaus Semo (Sean Penn) protas – kaip septynerių metų vaikas, jis garbina „The Beatles“ ir kartu su draugais augina dukrelę Lusi (Dakota Fanning). Kai mergaitei sukančia septyneri ir jos intelektas ima viršyti tėvo, vaiku susidomi socialinės globos darbuotojai. Vienas jų nusprendžia, kad Semas negali auklėti dukters. Nors filmo intonacija ir nesužavėjo, nežinau, kaip pasielgčiau atsidūrės jo herojų vete.

Juano Diego Solanoso 2004 m. filme „*Šiaurės ryтай*“ (LTV2, švakinė, 11 d. 23.05) prancūzė Elen (Carole Bouquet) įgyvendino savo profesinės ambicijas. Sulaukusi keturiastės jė nori pažinti ir motinystę. Moteris vyksta į Argentina įsivainikinti kūdikio ir atsiduria Šiaurės rytuose – pačiamė skurdžiausiamė Argentinos regione. Čia ją pritrenkia laukinės gamtos grožis ir socialinė neteisybė, korupcija, skurdas. Patirti įspūdžiai ir abejonės priverčia Helen pažvelgti ir į savo vidų. Tad „*Šiaurės ryтай*“ yra ir kelio fil-

mas apie simboliską herojės iniciaciją, ir režisierius meilės Argentinos grožiui prisipažinimas. Pasak jo, Šiaurės ryтай (*Nordeste*) yra nuostabai unikalias kultūros vieta: ji pasižymi ypatingu gyventojų muzikalumu, čia kalbama trimis ar keturiomis kalbomis.

Gražuolę Carole Bouquet, kuri dažnai reklamuoją prabangos produktus, režisierius pasirinko Helen vaidmeniui, nes aktorė pati globoja prievertą patyrusius vaikus. Filme jai teko pamiršti makiažą ir šukuosenas, kalbėti ispaniškai ir tai suteikė Helen daugiau autentiškuo. Tai būtų sunku pasakyti apie kitą prancūzų kino gražuolę Monica Belluci, kuri Antoine'o Fuqua filme „*Saulės ašaros*“ (TV3, 13 d. 21.15) vaidina amerikietę gydytoją vienoje Afrikos labdaros misijoje. Kai Nigerijoje kyla pilietinis karas, pulkininkas Votersas (Bruce Willis) su savo specjaliosios grupės kariais gauna užduotį išgelbėti gydytoją. Tačiau ji sutinka evakuotis tik su sąlyga, kad kartu bus išgelbėti ir globotiniai.

Dabar vaikus pasitelkia ne tik filmų kūrėjai, bet ir politikai. Spekulatyvus Kopenhagos susitikimui sukurtas vaizdo klipas, kuriame mergaitė sapnuoja pasaulinio atsilimimo pasekmės ir atsibudusi prašo suaugusijų apsaugoti pasaulį, man pasirodė tipiškas šiuolaikinės, beje, ne tik ekologinės, demagogijos pavyzdis. Tokios atviros demagogijos nepastebėjau kanadietės Léa Pool filme „*Mėlynas drugelis*“ (TV3, 13 d. 11.45) apie vėžių sergantį berniuką ir jo svajonę įgyvendinti nusprendusią entomologę.

Niūrų gruodžio vakarą galimybę persikelti į Tailandą suteiks Prachya Pinkaewo filmas „*Ong Bakas*“ (BTV, 12 d. 23.15). Mažas kaimelis garbina kelių šimtų metų senumo Budos skulptūrą, kurią jie vadina Ong Bak. Nuo nelaimiu kaimą saugančios skulptūros galvą pavogė vienas kai-

melio gyventojas. Vaikinas Tingas (Tony Jaa), kuris slapčia mokési tajų bokso paslapčių, seka vagies pédakais iki pat Bankoko. Atgauti Budos galvą nebus paprasta, todėl bus proga pamatytį daugybę muštynių, gaudynių ir bokso kovų, kurios, bū-

kurtą jų filmą „*O broli, kur tu?*“ (TV3, švakinė, 11 d. 0.40) reklamavau jau ne kartą. Galiu pasiteisinti nebent tuo, kad Coenų odisėja po Didžiosios depresijos laikų Ameriką yra neišsemiamą. Lenkų teatro režisierius Janas Kłata ši rudenį ma-

„O broli, kur tu?“

kime atviri, ir yra filme svarbiausios. Režisierius yra prisipažinęs, kad svajojo sukurti filmą nuo tada, kai dar paauglys savo kaime žiūrėjo filmus, kuriuos vaidino „taį Bruce'as Lee“ – Phanna Rithikrai. Nuo kitų kovų filmų (ypač stilizuotųjų Honkongo) jie skyriši tuo, kad kovos juose vykdavo iš tikrųjų, nenaudojant jokių specialiųjų efektų. Po daugelio metų ir net ketverius metus užtrukusio filmavimo šią svajonę Prachaya Pikaewas 2003-aisiais įgyvendino. „Ong Bakas“ buvo toks populiarus, kad Prachaya pelnė geriausio Tailando komercinio kino režisierius vardą.

Kito tikėjimo šalininkams skiriamas Paweł Piteros filmas „*Liudijimas*“ (LTV2, 13 d. 21.45). Jis sukurtas pagal popiežiaus Jono Pauliaus II sekretorių ir draugo, kardinolo Stanisłavo Dziwizso prisiminimų knygą. Filme perteikiami nežinomi Karol Wojtylos gyvenimo faktai, įvykių ir interpretacijos.

Bet vis dėlto geriausiai nuotaiką kelia broliai Coenai. 2000-aisiais su-

ne galutinai įtikino, kad Didžioji prancūzų revoliucija, jei ji vyktų šiai laikais, labiau primintų televizijos šou, o politikai – populariose žiniasklaidos dėsniams paklūstančius orakulus. Todėl įsivaizduoti Ulisą kaip smulkų sukcijų Ulisą Everettą Makgilą (George Clooney), atliekantį baumę akmens skaldykloje Misisipės valstijoje, ne taip ir sunku. Suprantama, kad jis nori kuo greičiau palikti ne itin malonias apylinkes. Juolab kad jo ausis pasiekė žinia, jog žmona Penė visiems (net vaikams) pranešė apie Uliso mirtį ir rengiasi antrąkart tekėti. Bėda ta, kad Ulisą yra sukaustytas grandinėmis su dviem kitais nelaibai maloniais tipeliais – Delmaru (Tim Blake Nelson) ir Pitu (John Turturro)... Joelio ir Ethano Coenų odisėja – amerikietiškumo kvintesencija, kaip, beje, ir visi jų filmai. O kartu – nepakartojamas nuotykių, humoro ir lyrikos derinys. Viysisai kaip originalas.

Jūsų –

JONAS ŪBIS

Kronika

„Duburys“ pelnė pagrindinius „Juodujų naktų“ prizus

Gyčio Lukšo vaidybinis filmas „Duburys“ pelnė geriausio Baltijos šalių filmo prizą savaitegalį Taline pasibaigusiam 13-ajame tarptautiniame kino festivalyje „Juodosios naktys“ („Black Nights“). Geriausio operatoriaus prizu apdovanotas Viktoras Radzevičius. Šiame konkurse varžėsi trijų Baltijos šalių vaidybiniai filmai.

„Duburys“ Taline taip pat dalyvavo tradicinėje šio festivalio filmų mugėje „Baltic Event“. Didžiausia Baltijos regione filmų mugė šįmet surengta penktą kartą.

Ši savaitgalį „Duburys“ bus rodomas lietuvių kino dienose Niujorke, Moderniojo meno muziejuje (MoMA).

Šią savaitę „Oskarui“ pristatytas

Svetur

Niujorke – lietuvių kino kūrėjų desantas

2009 m. gruodžio 4–14 d. Niujorko Moderniojo meno muziejuje (MoMA) vyksta „Lietuvių kino dienos 1990–2009“. Pirmą kartą viename didžiausių pasaulyje šiuolaikinio meno muziejuje, bendradarbiaujant su Tarptautiniu kino festivaliu „Tinklai“, bus pristatyta pastaruju dviejų dešimtmečių lietuvių kino retrospekyva nuo neprisklausomybės atkūrimo iki šių dienų.

I Niujorką išvyko ir filmų autorai. Raimundas Banionis („Vaikai iš „Amerikos“ viešbučio“), Šarūnas Bartas („Trys dienos“ „Namai“), Kristina Buožytė („Kolekcionė“, Romas Lileikis („Aš esu“), Gytis Lukšas („Duburys“), Arūnas Matelis („10 minučių“ prieš Ikaro skrydį“, „Prieš parskrendant į Že-

mę“), Jonas Mekas („Lietuva ir TSRS žlugimas“, Audrius Mickevičius („Žmogus-arklys“) ir Julius Ziz („Langas“, „Vilkas“) pristatys žiūrovams savo filmus, bendraus su žiniasklaida, kino festivalių ir kino industrijos atstovais, susitiks su Amerikos lietuvių bendruomenė.

MoMA bus parodyta penkiolika vaidybinių, dokumentinių ir trumpametražių lietuvių filmų, sukurtų nuo 1990 iki 2009 metų. Amerikiečiai apie Rytų Europos kiną žino itin mažai – Arūnas Matelis, Šarūnas Bartas ar Jonas Mekas yra žinomi tarptautinei ir pirmiausiai kino festivalių auditorijai, bet dar nebuvę renginio, kuriamo lietuvių filmų retrospekyvą galėtų pasižiūrėti platesnė JAV auditorija.

Lietuvių filmų programą atrinko Moderniojo meno muziejaus kino departamento vyriausasis kuratorius Laurence'as Kardishas – garsus

JAV kino kritikas, surengęs kelis šimtus kino renginių ir retrospektivų. Pasak jo, „Šioje pirmą kartą vykšančioje vaidybinių, dokumentinių ir trumpametražių filmų retrospekyvoje apžvelgiamas pastarųjų dvidešimties metų Lietuvos kinas. Lietuva buvo pirmoji Baltijos respublika, 10-ojo dešimtmečio pradžioje paskelbusi nepriklausomybę nuo Sovietų Sajungos. Jau tada lietuvių režisierų filmai turėjo tikroviniškiausiu filmų visoje sovietinio kino sistemoje reputaciją. Nuo pat pirmųjų šalių nepriklausomybės metų, nepaisant įvairių su infrastruktūra susijusių aprūpoinimų, ankstesnės ideologijos nebevaržomai lietuvių kino autoriai nufilmavo daug išskirtinių kūrinų, kuriuose originaliai, astringai ir provokuojamai nagrinėjo asmeninės ar socialinės tapatybės temas.“

PAGAL RENGĖJU INF.

Parodos			
VILNIUS			
Nacionalinė dailės galerija			
<i>Konstitucijos pr. 22</i>			
XX a. Lietuvos dailės ekspozicija			
Vilniaus paveikslų galerija			
<i>Didžioji g. 4</i>			
Chodkevičių rūmų klasicistiniai interjerai			
Lietuvos dailė XVI–XIX a.			
Paroda „Vilniaus tema Jono Kazimiero Vilčinskio leidiniuose“			
nuo 11 d. – paroda „Vytauto Kasiulio rojaus sodai“ (tapybos ir grafikos kūrinių iš Paryžiaus, Niujorko, Vilniaus ir Kauno kolekcijų)			
Taikomosios dailės muziejus			
<i>Arsenalo g. 3 A</i>			
Paroda „Baltų menas“			
Paroda „Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmų radiniai“			
Paroda „Liublino unija ir jos epocha Jano Mateikos kūrboje“			
Radvilų rūmai			
<i>Vilniaus g. 22</i>			
Paroda „Karalienės Viktorijos laikų mada 1830–1900 m.“ (iš Aleksandro Vasiljevo kolekcijos)			
Lietuvos nacionalinis muziejus			
Naujasis arsenatas			
<i>Arsenalo g. 1</i>			
Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės istorija			
Lietuva carų valdžioje			
Lietuvos valstiečių buities kultūra			
Kryždirbystė			
Paroda „Senasis Vilnius“			
Paroda „Mažesneji broliai Lietuvoje“			
„Tūkstantmečio Odisėja. Vienas vardas – Lietuva“			
Paroda „Gyvenimas virš vandens: 10 metų Luokes čzero archeologiniams tyrimams“			
Šiuolaikinio meno centras			
<i>Vokiečių g. 2</i>			
10-oji Baltijos tarptautinio meno trienalė „Miesto istorijos“			
nuo 11 d. – paroda „Kuriant atmintį“			
LDS galerija „Arka“			
<i>Aušros Vartų g. 7</i>			
iki 16 d. – tapybos paroda „Nerimo būseną“			
„Lietuvos aid“ galerija			
<i>Žemaitijos g. 11</i>			
Eglės Gineitytės tapyba			
LDS galerija „Kairė-dešinė“			
<i>Latako g. 3</i>			
nuo 15 d. – Tado Gindrėno kūrybos paroda „Miestiečiai ir miestovaizdžiai“			
Galerija „Vartai“			
<i>Vilniaus g. 39</i>			
iki 14 d. – „ARTscape“: Belgija. Hanso Op de Beecko „Circumstances/Aplinkybės“, Monikos Bielskytės „A Place to Wash the Heart“			
Lietuvos užsienio reikalų ministerijoje – paroda „Menininkai už žmogaus teises“			
Galerija „Akademija“			
<i>Piliés g. 44/2</i>			
iki 12 d. – Arūno Baltėno fotografijos			
„Prospekt“ fotografių galerija			
<i>Gedimino pr. 43</i>			
Fotoparoda „9 Lietuvos fotografių“			
Šv. Jono gatvės galerija			
<i>Šv. Jono g. 11</i>			
Vilniaus ekslibrisų bienalės paroda			
nuo 11 d. – Artūro Maksimiliano skulptūros			
Galerija „Meno niša“			
<i>J. Basanavičiaus g. 1/13</i>			
nuo 11 d. – Algio Griskevičiaus tapyba			
Vilniaus rotušė			
<i>Didžioji g. 31</i>			
Projekto „Menas senuosiuose Lietuvos dvaruose“ baigiamoji paroda			
iki 15 d. – fotografijų paroda „Medinis			
Žvėryno paveldas – kad neišnyktų“			
Teatro, muzikos ir kino muziejus			
<i>Vilniaus g. 41</i>			
Paroda „Lietuvos kinas. 1909–2009“			
Savicko paveikslų galerija			
<i>Trakų g. 7</i>			
Lietuvos dailė. Tapybos kolekcija			
Antano Obcarsko tapybos paroda „100 x 81“			
Vilniaus vaikų ir jaunimo meno galerija			
<i>Vilniaus g. 39</i>			
Vilniaus vaikų ir jaunimo dailės mokyklos mokiniaių darbų paroda „Meno istorija vaikų akimis II“			
Studija-galerija „D’Arijaus papuosa“			
<i>Aukštostoj g. 1 / Didžioji Vandens g. 2</i>			
Ievos Babilaitės-lbelhauptenės darbų ciklas „Švytintis Vilnius“			
Jeruzalės galerija			
<i>Ateities g. 1F</i>			
Dianos ir Tomo Rudokų paroda „Belaukiant stebuklo“			
Stasio Juškaus galerija			
<i>Barboros Radvilaitės g. 6 b</i>			
iki 16 d. – Šarūno Leonavičiaus grafika			
Vilniaus kongresų rūmuose – Galinos Petrovos-Džiaukštinės paroda			
Galerija „ARGentum“			
<i>Latako g. 2</i>			
Juvelyrų paroda „Garstyčios grūdelis“			
VDA tekstilės galerija-dirbtuvė „Artifex“			
<i>Gaono g. 1</i>			
Paroda „Ledu kioskelis“			
„Domus“ galerija			
<i>Lukšio g. 32</i>			
Kalėdinė paroda			
„Ottimo art gallery“			
<i>Lukšio g. 32</i>			
Tapybos ir grafikos paroda „3+1“			
Užupio galerija			
<i>Užupio g. 3</i>			
Kalėdinė juvelyrės paroda „Nustebink mane“			
Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus Tolerancijos centras			
<i>Naugarduko g. 10/2</i>			
Nuo latiniškos ekspozicijos „Išsigelbėjės Lietuvos žydų vaikas pasakoja apie Šo“			
Michailo Percovo paroda „Paveldas“			
Galerija „Menų kiemas“			
<i>Barboros Radvilaitės g. 7/2</i>			
Kalėdinė tapybos paroda „Angelo sparno prisilietais“			
Vilniaus kolegijos Dizaino ir technologijų fakulteto meno galerija			
<i>Gerosios Vilties g. 19</i>			
Kazimiero Sigitos Straigio skulptūros ir Vytauto Žiliaus akvarelės			
KAUNAS			
Kauno paveikslų galerija			
<i>K. Donelaičio g. 16</i>			
Arūno Vaitkūno darbų paroda			
Nacionalinis M.K. Čiurlionio dailės muziejus			
<i>V. Putvinsko g. 55</i>			
Budistinių ritininių piešinių paroda			
Maironio lietuvių literatūros muziejus			
<i>Rotušės a. 13</i>			
„Simonui Stanevičiui – 210“			
„Neužmirštamas Vaižgantas“ (Juozui Tumui-Vaižgantui – 140)			
„Lekia dainos iš jaunos krūtinės“ (Liudui			
Nacionalinė žmogaus žmogus?			
(Eduardui Mieželaičiui – 90); „Šviesa pro lapus“ (Alfonsu Maldoniui – 80); dailininkės Daivos Molytės tapybos darbų paroda „Iš laiko etiudų“			
KLAIPĖDA			
Dailės parodų rūmai			
<i>Aukštostoj g. 1 / Didžioji Vandens g. 2</i>			
nuo 11 d. – paroda „Škirtumai – mūsų laikmečio refleksijos“			
nuo 11 d. – Švedijos menininkų Marios Hallberg, Ingelos Svensson, Martenos Carlsson ir Eriko Larso Wahlbergos kūrybos paroda			
Karalius			
Klaipėdos teatras			
<i>Daržų g. 10 / Bažnyčių g. 4</i>			
Irmos Leš			

13 d. 13 val. —, GERIAUSIAS ŠUO FERDIS“ „Senamiesčio lėlės“	12 d. 18 val. — L. Tolstojaus „KREICERIO SONATA“. Rež. — S. Varnas
KAUNAS	
Kauno valstybinis dramos teatras	
11 d. 18 val. <i>Ilgajoje salėje</i> — R.W. Fassbinderio, „KARČIOS PETROS FON KANT AŠAROS“. Meno vad. — G. Varnas, rež. — R. Ramanauskas	13 d. 18 val. — A. Cagarello „CHANUMA“. Rež. — R. Teresas
12 d. 17 val. <i>Didžiosios salės fojé</i> — P. Hesso (Šveicarija) ir M. Gvildžio „KARALIŲ PASAKA“	18 d. 18 val. — P. Beaumarchais „FIGARO VEDYBOS“. Rež. — A. Pociūnas
Koncertai	
Lietuvos nacionalinė filharmonija	
11 d. 18 val. <i>Kauno filharmonijoje</i> , 12 d.	Šv. Kotrynos bažnyčia
12 d. 18 val. <i>Ilgajoje salėje</i> — A. Čechovo „PALATA“. Insc. aut. ir rež. — R. Kazlas	11 d. 19 val. — Vilnius miesto savivaldybės choro „Jauna muzika“ (meno vad. ir dir. — V. Augustinas) koncertų ciklo „Vakar, šiandien ir rytoj“ koncertas „Dedikacija“. Solistai G. Paukštytė, L. Valionienė, N. Petročenko, N. Šiliūtė, M. Turlajus ir D. Zakaras. Dir. — E. Kaveckas
12 d. 19 val. <i>Mažojoje scenoje</i> — S. Kane „4.48 PSICOZË“. Rež. — V. Tertelis	12 d. 17 val. — ciklo „išspūdymo akcijos įkvėpti...“ baigiamasis koncertas „Laiminga diena“. Dalyvauja „Ažuoliuko“ muzikos mokyklos berniukų choras, chorinio dainavimo mokyklos „Lepaitės“ merginų choras, Vilnius Naujosios Vilnios muzikos mokyklos smuikininkų ansamblis ir solistai, A. Noviko džiazo mokyklos jaunimo grupė „Jazz Island Junior“
13 d. 18 val. <i>Tavernos salėje</i> — Š. Aleichem „MENDELIO MILIJONAI“. Rež. — A. Pociūnas	15 d. 19 val. — V. Mikuckis (gitaras), A. Pauliukvičius (gitaras), T. Umbrasas (gitaras), G. Skrétytė (vokalas)
15 d. 11 val. <i>Mažojoje scenoje</i> — PREMIERA! „AUKSO OBELÉL IR VÝNO ŠULINÉLIS“. Rež. — D. Vengelis	17 d. 18 val. — Ch. Miroshnikovas (violončelė, Graikija), P. Geniušas (fortepijonas). Programoje S. Rachmaninovo, M. de Fallos, A. Piazzollas kūriniai
15–17 d. 12, 14 val. <i>Parketinėje salėje</i> — PREMIERA! V.V. Landsbergio „ATEITIES MIESTAS“. Rež. — A. Jalianiauskas	Piano.it koncertų salė
16 d. 18 val. <i>Tavernos salėje</i> — J. Smuollo „SVEČIUOSE PAS PULKININKO NAŠLĘ“. Rež. — D. Juronytė	17 d. 19 val. — kamerinis spektaklis „Laiškai į niekur“. Aktoriai B. Mar, V. Bagdonas, G. Storpirštis
16 d. 19 val. <i>Mažojoje scenoje</i> — D. Danis „PASKUTINÉ DIURANŲ DAINA. IŠPAŽINTIS“. Rež. — A. Jankevičius	KAUNAS
16 d. 19 val. <i>Parketinėje salėje</i> — koncertuoja V.V. Landsbergis ir S. Cobello	Nacionalinis M.K. Čiurlionio dailės muziejus
18 d. 12, 15 val., 20 d. 12, 15 val. <i>Parketinėje salėje</i> — „INTERVIU SU ŠLYKŠTUKAIS“. Rež. — A. Sunklodaitė ir V. Klimčiauskaitė („Keistuolių teatras“)	17 d. 18 val. — pianistės B. Vainiūnaitės rečitalis. Programoje M.K. Čiurlionio, S. Vainiūno kūriniai
18, 20 d. 18 val. <i>Kamerinėje scenoje</i> — PREMIERA! „LAIMINGI“ (pagal F. von Schillerio „Klastą ir meilę“). Rež. — A. Areima	KLAIPÉDA
Kauno muzikinis teatras	
11 d. 18 val. — G. Bizet „KARMEN“. Muzikinis vad. ir dir. — G. Rinkevičius	Klaipėdos koncertų salė
12 d. 18 val. — G. Rossini „SEVILIJOS KIRPEJAS“. Dir. — J. Janulevičius	17 d. 18 val. — festivalis „Salve Musica“. „Svinguojančių baroką“ gros „svinguojančių kvartetas“ iš Vilniaus
13, 17 d. 12 val. — „SNIEGO KARALIENĖ“ (H. K. Andersenio pasakos motyvais, pagal E. Griego ir J. Sibelius muziką). Dir. — J. Janulevičius	Vakarai
13 d. 18 val. — I. Kálmáno „BAJADERÉ“. Dir. — J. Janulevičius	VILNIUS
16 d. 12 val. — T. Kutavičiaus, V. Palčinskaitės „NYKŠTUKAS NOSIS“. Dir. — V. Visockis	Rašytojų klubas
16 d. 18 val. — F. Leháro „LINKSMOJI NAŠLÉ“. Dir. — J. Geniušas	11 d. 17 val. — pokalbiai apie O. Pajedaitės dienoraščių knygą „Viskų lengvai!“ ir fotografijų paroda „Mūsų rašytojai“. Dalyvauja O. Pajedaitė, V. Juknaitė, V. Zaborskaitė ir kt.
17 d. 18 val. — C. Colemano „MIELOJI ČARIIT“. Dir. — J. Geniušas	12 d. 17.30 — poeto M. Martiničio ir kompozitoriaus A. Martiničio kūrybos vakaras. Dalyvauja M. Martinaitis, kompozitorius A. Martinaitis, J. Gedmintaitė, S. Okruško, R. Romoslauskas, L. Šulskutė
18 d. 18 val. — I. Kálmáno „GRAFAITÉ MARICA“. Dir. — J. Janulevičius	Mokytojų namai
Kauno mažasis teatras	
17 d. 19 val. — „MOKÉK – DUOSIU“. Rež. — V. Balsys	11 d. 18 val. <i>Svetainėje</i> — Advento vakaras. Dalyvauja Vilniaus mokytoujų namų folkloro ansamblis „Krivulė“ (vad. — J. Armonaitė)
Kauno valstybinis lėlių teatras	
12, 13 d. 12 val. — V. Šoblinskaitės „STEBUKLINGAS VARPELIŠ“. Rež. — A. Stankevičius	12 d. 11–16 val. <i>II aukšto fojé</i> — kalėdinė mugė-paroda „Angelų vaikai – su meile Jums“
KLAIPÉDA	
Klaipėdos muzikinis teatras	
11, 12, 18, 19 d. 18.30 — PREMIERA! R. Pauluso „SESUO KERĒ“. Muzikos vad. ir dir. — V. Lukočius	14 d. 18 val. <i>Svetainėje</i> — „Prieškario Vilniaus istorijos“
13 d. 17 val. — PREMIERA! J. Gaižausko „BURATINAS“. Muzikos vad. ir dir. — V. Lukočius	15 d. 18 val. <i>Svetainėje</i> — O. Zacharenkovo kompaktinės plokštelių „iš pirmųjų šaltinių“ pristatymas
ŠIAULIAI	
Šiaulių dramos teatras	
12 d. 18 val. — C. Gozzi „PRINCÉS TURANDOT“. Rež. — A. Giniotis	16 d. 18 val. <i>Didžiojoje salėje</i> — Advento vakaronė „Kalėdų ryta“
13 d. 12 val. — „BEBENČIUKAS IR LAUMÉ“. Insc. aut. ir rež. — I. Norukė	17 d. 18 val. <i>Svetainėje</i> — poezijs ir muzikos vakaras „Kalėdų žvaigždės krinta į širdį“
13 d. 18 val. — Molierė'o „ŠYKŠTUOLIS“. Rež. — R. Teresas	18 d. 18 val. <i>Svetainėje</i> — dainuojamosios poezijos svetainės koncertas. Dalyvauja G. Smiltė. Savo poezią skaitys režisierė G. Beinoriūtė
PANEVĖŽYS	
J. Millitio dramos teatras	
11 d. 18 val. — E. De Filipo „MANO ŠEIMA“. Rež. — R. Rimeikis	KAUNAS
Šv. Kotrynos bažnyčia	
13 d. 13 val. — LRT vaikų choras (vad. ir dir. — R. Maleckaitė. Vargonuoja R. Marcinkutė	Maironio lietuvių literatūros muziejus

Bibliografinės žinios

GROŽINĖ LITERATŪRA. LITERATŪROS MOKSLAS

20 % koncentracijos stovykla : [poezija] / Aušra Kaziliūnaitė. – Kaunas : Kitos knygos, [2009] (Vilnius : Logotipas). – 107 slkt. – Tiražas 400 egz. – ISBN 978-9955-640-98-1

Dangaus papédėj : [poezija] / Regina Tamošiūnaitė-Abukauskienė. – Utēna : Utēnos spaustuvė, 2009 (Utēna : Utēnos sp.). – 123, [1] p. : iliustr. – Tiražas 200 egz. – ISBN 978-9955-35-063-7

Dilgės : romanai / Edmundas Malūkas. – Panevėžys : Magilė, 2009 (Vilnius : Spauda). – 342, [2] p. – Tiražas 4000 egz. – ISBN 978-9986-956-71-6 (jr.)

Esbės blyksniai : haiku / Vincas Lukša. – Utēna : Utēnos spaustuvė, 2009 (Utēna : Utēnos sp.). – 73, [1] p. – Tiražas 300 egz. – ISBN 978-9955-35-065-1

Kalėdų skrynelė : [apsakymai] / Maeve Binchy ; iš anglų kalbos vertė Dalia Judita Vabalienė. – Vilnius : Alma littera, 2009 (Vilnius : Standartų sp.). – 236, [2] p. – Tiražas 2500 egz. – ISBN 978-9955-38-469-4 (jr.) : [19 Lt 77 ct]

Kaukazo kalnų prieglobstyte : [kelionių įspūdžiai] / Aldona Matačiūnaitė-Dijokienė. – [Kaišiadorys] : Kaišiadoryų literatūrų klubas „Gija“, 2009. – 108, [1] p. : iliustr., portr. – Tiražas [300] egz. – ISBN 978-9955-565-44-4

Laiko smiltys : eilėraščiai / Vytautas Marcinkevičius; [dailininkas Klemensas Kupriūnas]. – Utēna : Utēnos spaustuvė, 2009 (Utēna : Utēnos sp.). – 124, [2] p. : iliustr. – Tiražas 300 egz. – ISBN 978-9955-35-066-8

Maras : [romanai] / Albert Camus ; iš prancūzų kalbos vertė Rožė Jankevičiūtė. – Pakart. laida. – Vilnius : „Baltų lankų“ leidyba, [2009] (Kaunas : „Arx Baltica“ spaudos namai). – 319, [1] p. – Tiražas 3000 egz. – ISBN 978-9955-23-294-0

Memento mori = Atmink, kad mirsi : [apybraižos] / Petras Klusas. – Utēna : Utēnos spaustuvė, 2009 (Utēna : Utēnos sp.). – 116, [2] p. – Tiražas 300 egz. – ISBN 978-9955-35-062-0

Murmanti siena : [romanai] / Sigitas Parulskis. – Vilnius : „Baltų lankų“ leidyba, [2009] (Vilnius : Sapnų sala). – 373, [1] p. – Tiražas 2000 egz. – ISBN 978-9955-23-296-4

Netekties atmintis : [poezija] / Vytautas Varnagiris. – Utēna : Utēnos spaustuvė, 2009 (Utēna : Utēnos sp.). – 177, [1] p. – Tiražas 200 egz. – ISBN 978-9955-35-067-5

Svetimas : [romanai] / Albert Camus ; iš prancūzų kalbos vertė Laima Rapšytė. – Pakart. laida. – Vilnius : „Baltų lankų“ leidyba, [2009] (Kaunas : „Arx Baltica“ spaudos namai). – 119, [1] p. – Tiražas 2000 egz. – ISBN 978-9955-23-293-3

Šuniška diena / Alicia Giménez Bartlett ; iš ispanų kalbos vertė Asta Maskaliūnaitė. – Vilnius : „Baltų lankų“ leidyba, [2009] (Gargždai (Klaipėdos r.) : Print-it). – 359, [1] p. – (Kriminalinis romanas, ISSN 2029-2597). – Tiražas 3000 egz. – ISBN 978-9955-23-300-8

Tarp praeities ir ateities. Jonava : [Jonavos rajono savivaldybės ir poezijos klubo „Šaltinis“ almanachas / sudarė Irena Nagulevičienė, Kristina Lukoševičiūtė]. – Kėdainiai : Spaudvita, 2009. – 95, [1] p. : iliustr., portr. – Tiražas 2000 egz. – ISBN 978-9955-637-55-4 (jr.)

Titan sirenos : [fantastinis romanai] / Kurt Vonnegut ; iš anglų kalbos vertė Laima Rapšytė. – Petkevičiūtė]. – Kaunas : Kitos knygos, [2009] (Gargždai (Klaipėdos r.) : Print-it). – 305, [2] p. – (Kišeninė biblioteka). – Tiražas 2000 egz. – ISBN 978-609-427-001-7

Vaikeliai giroje / Ruth Rendell ; iš anglų kalbos vertė Ina Rosenaitė. – Vilnius : „Baltų lankų“ leidyba, [2009] (Gargždai (Klaipėdos r.) : Print-it). – 446, [1] p. – (Kriminalinis romanas, ISSN 2029-2597). – Tiražas 3000 egz. – ISBN 978-9955-23-297-1

Vestuvės Ezerėnuose : romanai / Algirdas Meilus. – Utēna : Utēnos spaustuvė, 2009 (Utēna : Utēnos sp.). – 243, [1] p. – Tiražas 300 egz. – ISBN 978-9955-35-058-3

GROŽINĖ LITERATŪRA VAIKAMS

Auksarankė ir Ménulio akmuo : [pasaka vaikams] / iš anglų kalbos vertė leva Albertavičienė. – Vilnius : Egmont Lietuva, [2009]. – 64 p. : iliustr. – Antr. p. ir virš. virš antr.: Disney fėjos. – Nugar. antr.: Auksarankė. – Tiražas 1000 egz. – ISBN 978-609-414-040-2. – ISBN 6094140402 (klaudingas) (jr.)

Disnėjaus pasaulis : gražiausios pasakos / [iš anglų k. vertė Egidija Lekavičienė]. – Vilnius : Egmont Lietuva, [2009]. – 152, [3] p. : iliustr. – Antr. p. ir virš. virš antr.: Disney. – Tiražas 1500 egz. – ISBN 978-609-414-030-3. – ISBN 6094140303 (klaudingas) (jr.)

Draugės, pasimatymai, dienoraštis / Cathy Hopkins ; iš anglų kalbos vertė leva Bingelytė-Anciukevičienė. – Vilnius : Alma littera, 2009 (Vilnius : Standartų sp.). – [384] p. : iliustr. – Tiražas 2000 egz. – ISBN 978-9955-38-285-0 (jr.) : [16 Lt 95 ct]

Kaip įvaikino žvirbliuką : [pasakėlė / tekstanta parasiė Živilė Petrauskienė, Algirdas Petruskas ; iliustravo Edita Žumbakytė]. – [Kaunas] : Nijanga, [2009] ([Kaunas] : Spaudos praktika). – [12] p. : iliustr. – Antr. iš virš. – Aut. nurodyti kn. metr. – Tiražas [2000] egz. – ISBN 978-9955-749-56-1

Lietuvių liaudies pasakos / [iliustracijų autorė Rūta Baltakienė]. – Kaunas : Jotema, [2009] (Vilnius : Logotipas). – 174, [2] p. : iliustr. – Tiražas [2000] egz. – ISBN 978-9955-13-231-8. – ISBN 978-9955-13-043-7 (klaudingas) (jr.)

Princesė ir Varlius : [pasaka vaikams]. – Vilnius : Egmont Lietuva, [2009]. – [32] p. : iliustr. – Antr. p. ir virš. virš antr.: Disney. Princesė. – Tiražas 2500 egz. – ISBN 978-609-414-049-5. – ISBN 6094140495 (klaudingas) (jr.)

Princesių pasaulis : gražiausios

